RAMUNĖ VASKELAITĖ
Lietuvių kalbos institutas

doi.org/10.35321/bkalba.2022.95.01

ASTROLOGINIŲ PAVADINIMŲ RAŠYMAS SPAUSDINTUOSE LEIDINIUOSE

ESMINIAI ŽODŽIAI: rašymas, astrologiniai pavadinimai, didžioji raidė.

ANOTACIJA

Straipsnyje tęsiami astrologinių pavadinimų rašymo tyrimai. Ankstesniame *Bendrinės kalbos* numeryje išnagrinėjus jų rašymo polinkius astrologijos svetainėse, čia susitelkiama į rašymą spausdintuose leidiniuose – įprastinėje bendrinės kalbos funkcionavimo terpėje. Pasirinkus 10 knygų astrologijos tema, siekiama įsitikinti internetinės vartosenos pagrindu ėmusių ryškėti rašymo polinkių universalumu, o kartu labiau pagilinti juos lemiančių veiksnių analizę.

ABSTRACT

The paper continues the research of writing astrological names. After examining (in *Bendrinė kalba*) the tendencies of their writing on astrology websites, the focus here is given on writing in printed publications, which are the usual environment for the functioning of the standard language. Based on 10 books on astrology, the aim is to assess the extent to which astrological names writing tendencies are common to websites and printed publications, and at the same time to deepen the analysis of the factors that determine it.

ĮVADAS

Ankstesniame *Bendrinės kalbos* numeryje išspausdintame straipsnyje *Astrologinių pavadinimų rašymas astrologijos svetainėse* (Vaskelaitė 2021) atkreiptas dėmesys į visiškai neaptariamą objektą – astrologinių pavadinimų (toliau – ALP) rašymą. Išaiškėjo, kad nemažai ALP yra linkę funkcionuoti kaip tikriniai, bet jų rašymas svyruoja. Tačiau rašymo polinkiai tame straipsnyje nagrinėti tik internete gyvuojančių astrologijos svetainių pagrindu. O internetinei vartosenai, kaip rodo jos tyrimai (pvz.: Miliūnaitė 2008, 2010, 2018; Tamulionienė 2015) ir nesunku įsitikinti iš pačios vartosenos,

dažnai būdingi tam tikri ypatumai: nepakankamas ar visiškas kalbos neredagavimas, rašybos klaidos, korektūros netvarkymas ir pan. Todėl, nors analizei buvo atsirinktos tik tos svetainės, kurios nėra bendrinės kalbos vartojimo užribis[1], ją atlikus kelta mintis, kad nustatytųjų polinkių universalumu labiau būtų galima įsitikinti tik išnagrinėjus ALP rašymą ir kitur, pavyzdžiui, spausdintuose leidiniuose, kurie yra įprastinė bendrinės kalbos funkcionavimo terpė.

Šiame straipsnyje tą mintį imamasi įgyvendinti – jame bus nagrinėjamas ALP rašymas spausdintuose leidiniuose, būtent knygose astrologijos tema. Tų knygų esama nevienodų: vienos žinyno pobūdžio, apimančios nemažai astrologijos sąvokų, kitos – labiau orientuotos tik į Zodiako ženklų aiškinimą. Vis dėlto pirmųjų nėra daug, o sąvokų apimama ir kai kuriose pastarosiose, todėl į analizę bus įtraukiama abejopų leidinių. Iš viso imama 10 knygų, kurių keturios yra parengtos lietuvių kalba, o šešios – verstinės. Šios srities knygos į lietuvių kalbą verčiamos ne tik iš anglų kalbos, taigi ir analizei pasirenkami trys vertimai iš vokiečių kalbos, vienas iš prancūzų ir du iš anglų. Visi jie išvardyti šaltinių sąraše.

Leidiniai imami ne tik naujausi, bet ir ankstesnio laikotarpio. Tiksliau, apimamas 22 metų laikotarpis: nuo 1998 m., kai išėjo Erikos Sauer *Didžioji horoskopų knyga*, iki 2020 m., kai išėjo Loretos Stonkutės *Astrologijos vadovėlis*. Kalbos normos ir jų kodifikacija kinta, todėl kitu atveju rinktis tokią netrumpą laiko atkarpą būtų keblu, nes ankstesnių metų vartosena gali būti nebeaktuali dabartinių bendrinės kalbos normų požiūriu. Bet ALP rašymo kodifikacija nesikeitė, o ir apskritai rašybos lygmens normos laikomos pastovesnėmis už kitų kalbos lygmenų normas (žr. Pupkis 1980: 23), turbūt todėl siekiama jų dažnai nekaitalioti[2]. Jau ankstesniame straipsnyje

---

[1] Išsamioje Ritos Miliūnaitės monografijoje apie interneto kalbą minima, kad internetas skyla į du centrus – apribotąją vartoseną, kur daugiau dėmesio skiriama saugumui ir patikimumui (interneto žiniasklaida, bankininkystė, internetinė prekyba ir pan.), ir laisvąją vartoseną (socialiniai tinklai, tinklaraščiai); bendrinė kalba vartojama ir labiau prižiūrima pirmojoje (Miliūnaitė 2018: 139). Pateikiant tokį sąlyginį skirstymą, interneto svetainių kaip žanro neminėta, tačiau vien jau atsirenkant astrologijos svetaines ankstesniame *Bendrinės kalbos* numeryje spausdintam straipsniui buvo matyti, kad pagal bendrinės kalbos normų laikymąsi internete gyvuojančios astrologijos svetainės nevienodos.

[2] Štai ir atnaujintų rašybos taisyklių rinkinyje (Vladarskienė, Zemlevičiūtė 2022) paliekamos galioti iki tol galiojusių rašybos taisyklių nuostatos. Tai nurodoma ir komentare: „Patvirtintose atnaujintose rašybos taisyklėse pateikiamos galiojančių taisyklių nuostatos, jos iš esmės nekeičiamos (išskyrus vieną kitą išimtį), o tikslinamos arba papildomos tais atvejais, kurie dar nebuvo reglamentuoti“ (K).

ALP rašymo tema – *Astrologinių pavadinimų rašymas astrologijos svetainėse* autorės apžvelgta, kad tikrinių pavadinimų rašymo normos yra nustatytos *Lietuvių kalbos rašyboje ir skyryboje* (Vaskelaitė 2021: 5–10), o jos 2-asis pataisytas leidimas išėjo 1992 m., taigi dar prieš pasirodant Erikos Sauer *Didžiajai horoskopų knygai*. Naujas rašybos lygmens normų rinkinys – Rasuolės Vladarskienės ir Palmiros Zemlevičiūtės *Lietuvių kalbos rašyba: taisyklės, komentarai, patarimai* paskelbtas ką tik, 2022 m., taigi vėliau nei šiame straipsnyje analizuosimas naujausias (2020 m.) šaltinis. Vadinasi, jei tarp kodifikuotųjų normų ir realiosios vartosenos vyrautų idealioji atitiktis, ALP visose analizei pasirinktose knygose turėtų būti rašomi vienodai, juolab kad jos, kaip įprasta leidyklose leidžiamiems leidiniams, yra redaguojamos kalbos redaktorių. Visuose analizei pasirinktuose šaltiniuose kalbos redaktoriai yra nurodyti.

Tačiau atitikties tarp kodifikuotųjų normų ir realiosios vartosenos šiuo atveju negali būti vien jau dėl to, kad ALP rašymo normos nėra kodifikuotos. 1992 m. laidos *Lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos* leidime tikrinių pavadinimų rašymo normos yra nustatytos, bet jos orientuojamos į pavadinamųjų objektų grupes, o tokia grupė kaip ALP neskiriama ir tarp skiriamųjų grupių tokių pavadinimų neminima, todėl ir lieka neaišku, pagal kurią iš formuluojamų tikrinių pavadinimų rašymo taisyklių ALP rašyti. Šis neaiškumas jau iškeltas ir įžvelgtas kaip vartosenos svyravimų veiksnys (Vaskelaitė 2021). Tačiau ALP, išskyrus Zodiako ženklų pavadinimus, neminimi nė naujajame rašybos taisyklių rinkinyje (Vladarskienė, Zemlevičiūtė 2022), taigi jų rašymo klausimas lieka aktualus – tiek kodifikacijos, tiek ir kalbos vartojimo praktikos požiūriu. Todėl ir nusprendžiama jį nagrinėti toliau, dabar jau remiantis spausdintų leidinių medžiaga. Analizė turėtų būti aktuali ne tik ALP, bet ir apskritai tikrinių pavadinimų rašymo kodifikacijos ir vartojimo praktikos požiūriu.

Autorės jau atkreiptas dėmesys, kad lietuvių kalbotyroje terminai *pavadinimas* ir *vardas* vartojami gana nevienodai – tiek sinonimiškai, tiek kaip skirtingi terminai, skirtį darant nevienodu pagrindu (Vaskelaitė 2021: 3–4)[3].

[3] Štai simbolinių pavadinimų rašymo taisyklėse vartojamas terminas *pavadinimai*, čia minint *simbolinius pavadinimus* ir *tiesioginės reikšmės pavadinimus* (VŽ 2004). Leksikologijos darbuose skiriami *gyvų objektų vardai* ir *negyvų objektų vardai* (Jakaitienė 2010: 269–270). Naujajame rašybos taisyklių rinkinyje *vardus* ir *pavadinimus* lyg ir mėginama skirti pagal tai, ar vartojamas gimininis žodis, bet kartu pažymima, kad *vardo* ir *pavadinimo* reikšmių skirtis sąlygiška ir kad bendrinėje kalboje *vardo* ir *pavadinimo* reikšmės labai artimai susijusios, iš dalies sutampa (Vladarskienė, Zemlevičiūtė 2022: 96).

Šiame straipsnyje pasirenkamas vienas terminas, t. y. *astrologiniai pavadinimai*, sutrumpintai – ALP. Juo bus apimami astrologijai būdingi tikriniai ar kaip tikriniai rašomi pavadinimai, įskaitant ir individualius vardus (terminas *vardas* bus vartojamas tik jei toks vartojamas minimame šaltinyje). Tikrinius pavadinimus įprasta skirstyti į tiesioginės reikšmės pavadinimus ir simbolinius pavadinimus (rašomus kabutėse)[4], bet pastarieji nebus apimami, juolab kad simbolinių ALP, kaip matyta iš svetainių ir matyti iš šiam darbui pasirinktų šaltinių, beveik nevartojama.

Darbo tikslas – išnagrinėti ALP rašymo polinkius leidiniuose astrologijos tema ir įvertinti, kiek jie atitinka internetinės vartosenos pagrindu išryškėjusius polinkius ir jų veiksnius. Taigi, šios analizės atspirties taškas – ankstesnioji analizė, išryškinusi, kad vieni ALP rašomi tik didžiąja raide, o kitų rašymas svyruoja. Pagal tai ALP ir bus nagrinėjami šiame straipsnyje: pirmajame jo skyriuje bus aptariami tik didžiąja raide ALP, t. y. nevariantiško rašymo atvejai, o antrajame – svyruojančio ALP rašymo atvejai. Tiek vieni, tiek kiti bus lyginami su interneto svetainių pagrindu išryškėjusiais rašymo atvejais, ir tai turėtų išryškinti rašymo svetainėse ir leidiniuose polinkių bendrumą arba skirtumus, o kartu patvirtinti arba atmesti svetainių pagrindu darytas išvadas apie ALP rašymo polinkius lemiančius veiksnius, taip pat analizę papildyti naujomis įžvalgomis. Kaip aiškėja, pagrindiniai šio darbo metodai bus analizė ir lyginimas, o apibendrinimai bus daromi taikant sintezę.

1. NEVARIANTIŠKAS RAŠYMAS

Iš astrologijos svetainių kaip visiškai nevariantiški didžiosios raidės vartojimo požiūriu išryškėjo Zodiako ženklų ir planetų pavadinimai. Nors internetinei kalbos vartojimo terpei gali būti būdinga jau minėtų ypatybių, matyta, kad šių dviejų grupių pavadinimai svetainėse rašomi tik didžiąja, net jei jie, kaip ir kiti ALP, numatant tikrinių pavadinimų rašymą didžiąja raide ir neminimi.

Zodiako ženklų pavadinimai plačiai vartojami ir visuose 10 leidinių, ir čia taip pat rašomi tik didžiąja, taigi užteks pateikti tik vieną kitą pavyzdį:

[4] Naujajame rašybos taisyklių rinkinyje skiriami dar ir mišrieji tikriniai pavadinimai – mišrios sandaros pavadinimai, kuriuos sudaro ir tiesioginės reikšmės, ir simbolinis pavadinimas, pvz., *Alytaus plaukimo klubas „Dzūkijos vandenis“* (Vladarskienė, Zemlevičiūtė 2022: 96).

Kai ***Žuvys*** *kalba, sunku įsiterpti* TT 270; *Kad ir kaip ten būtų,* ***Jautis***, ***Avinas*** *ir* ***Skorpionas*** *– daugiausiai vaikų susilaukiantys Zodiako ženklai* AKK 38; *Beje*, *Stalinas (****Šaulys****) pasiruošimą savo baisiajai karjerai pradėjo nuo teologijos mokslų vienuolyne* TT 168; *Iš čia atsirado Zodiako ženklų pavadinimai:* ***Avinas, Jautis, Dvyniai, Vėžys, Liūtas, Mergelė, Svarstyklės, Skorpionas, Šaulys, Ožiaragis, Vandenis*** *ir* ***Žuvys*** DAŽ 22. Leidiniuose Zodiako ženklų pavadinimai irgi vartojami dviem reikšmėmis: taip įvardijamos Zodiako dalys ir kartu – tam tikri apibendrinti charakterio ar elgsenos ypatybių tipai, Vakarų astrologijoje nustatomi pagal tai, kurioje iš Zodiako dalių žmogui gimstant buvo Saulė (žr. Vaskelaitė 2021: 19). Bet raidės pavidalas nėra šių dviejų reikšmių diferencijavimo priemonė. Pavyzdžiui, didžiąja rašoma tiek sakinyje *Mėnuliui esant* ***Jautyje***, *labai jautri gerklė* <...> MP 85, kur minima Zodiako dalis, kurioje tam tikrais laikotarpiais būna Mėnulis, tiek ir sakinyje *Tada* ***Jautis*** *pajunta, kad gyventa ne veltui* AKK 37, kur minimas Saulei būnant Jaučio ženkle gimęs žmogus, o tiksliau – apibendrintas tuo metu gimusių žmonių tipas. Reikšmės, kaip ir svetainėse, kai kur diferencijuojamos sintaksinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, Zodiako dalis įvardijama dvižodžiu junginiu (*Labai gerai, jeigu šios žolelės žiedai surinkti Mėnuliui esant* ***Jaučio ženkle*** MP 85), o tipas, ypač ankstesnio laikotarpio leidiniuose, – vardažodiniais junginiais (*Reikia pripažinti, kad* ***vyrai–Liūtai*** *elgiasi kaip tikri džentelmenai* DHK 111; ***Žmogus–Avinas*** *yra geras darbininkas* DHK 49) ar kitaip (*Dėl šios savybės žmonės,* ***gimę po Jaučio ženklu***, *yra patikimi ir apdairūs bičiuliai* DAŽ 64; *Sielos būklė* ***Vėžio žmogui*** *visada yra prioritetas* TT 140). Vis dėlto dažnai tokie sintaksiniai reikšmių diferencijavimo būdai netaikomi, ir tiek Zodiako dalis, tiek tipas yra vienažodis pavadinimas, dar plg.: *Saulė atkeliauja į pirmąjį Zodiako ženklą –* ***Aviną*** TT 95 ir *Silpniausia* ***Avino*** *vieta yra galva* DAŽ 57; *Šiuo metu Saturnas* ***Ožiaragyje***, *tad beveik visiems* ***Ožiaragiams*** *šis laikas yra labai sunkus* AV 354. Tiek vartojami vieni, tiek žodžių junginiuose pavadinimai *Avinas*, *Jautis*, *Dvyniai*, *Vėžys*, *Liūtas*, *Mergelė*, *Svarstyklės*, *Skorpionas*, *Šaulys*, *Ožiaragis*, *Vandenis*, *Žuvys* rašomi tik didžiąja raide.

Tik didžiąja raide, kaip ir svetainėse, rašomi ir planetų pavadinimai. Planetos irgi yra vienas pagrindinių astrologijos objektų, taigi jų pavadinimai leidiniuose ypač dažni, pvz.: *Taigi* ***Merkurijus*** *valdo Mergelės ženklą,* ***Jupiteris*** *– Žuvų ženklą* Z 77; *Palanki* ***Jupiterio*** *padėtis reiškė garbę bei turtus, tokia pat* ***Saturno*** *– neribotą valdžią pradžioje, o po to – kritimą žemyn* DAŽ 21. Jie irgi daugiausia funkcionuoja kaip vienažodžiai, o tokių pavar-

tojimo atvejų kaip *Manoma, kad yra priemonių sugrąžinti žmogui aktyvumą – reikia sustiprinti jo saitus su* ***Marso planeta*** TT 64 retai pasitaiko. Jau rašyta, kad astrologijoje planeta yra laikoma ir Saulė, kuri astronomijoje vadinama žvaigžde, taip pat ir Mėnulis, kuris astronomijoje vadinamas Žemės palydovu, ir atkreiptas dėmesys, kad šie skirtingi požiūrio taškai rašymo skirtumų nelemia – *Saulė* ir *Mėnulis* didžiąja rašomi ir kaip astrologinių planetų pavadinimai (Vaskelaitė 2021: 13–14). Leidinių medžiaga tai visiškai patvirtina, pvz.: *Iš tikrųjų vaikai labai gerai jaučia tuos suaugusiuosius, kurie turi stiprią* ***Saulę****, su jais jie visada nori pažaisti* AV 65; *Yra žmonių, kurių horoskope* ***Mėnulis*** *stipresnis už* ***Saulę*** TT 38. Kitokių dangaus kūnų, be planetų, ne tik astrologijos svetainėse, bet ir spausdintuose leidiniuose nurodoma nedaug, o jei nurodoma, tai jų pavadinimai rašomi tik didžiąja, pavyzdžiui, asteroidų pavadinamai: *Bet* ***Chironą*** *astrologai žinojo jau III amžiuje* AV 35; *Kai* ***Prozerpina*** *atsistojo į kvadratūrą su Plutonu (1933–1934), pasaulį ištiko susinaikinimo grėsmė* AV 166.

Planetos ir Zodiako ženklai leidiniuose, kaip ir svetainėse, paminimi ir kaip realūs dangaus kūnai, taigi kaip astronominiai objektai, pvz.: ***Mėnulis*** *– Žemės palydovas* TT 39; ***Merkurijus*** *yra planeta, esanti arčiausiai* ***Saulės*** DHK 219; *Zodiako žvaigždynai kyla dangumi tokia tvarka:* ***Avinas, Jautis, Dvyniai*** <...> Z 24. Kadangi astronominių pavadinimų, kitaip nei ALP, rašymo norma yra kodifikuota, numatant jų rašymą didžiąja raide, ankstesniame darbe svarstyta, kad šis veiksnys galėtų prisidėti prie planetų ir Zodiako ženklų pavadinimų rašymo nuoseklumo ir astrologijos tekstuose (žr. Vaskelaitė 2021: 5–10). Vis dėlto jau iš svetainių tekstų aiškėjo, kad juose dangaus kūnai minimi ne tik astronomine, bet ir mitologine prasme (Vaskelaitė 2020: 12), taigi rašymo nuoseklumo veiksnys gali būti ne tik astronominių, bet ir mitologinių vardų rašymo normos kodifikavimas ar rašymo tradicija. Glaudi astrologijos ir mitologijos sąsaja ryškėja ir iš leidinių. Štai Jupiteris apibūdinamas ir kaip didžiausia Saulės sistemos planeta, ir kaip aukščiausias romėnų mitologijos dangaus, audros dievas, kurio atitikmuo graikų mitologijoje yra Dzeusas (AV 85), Saturnas – kaip romėnų mitologijos laiko ir žemdirbystės globėjas, graikų mitologijos Chronas (AV 42), Venera – kaip romėnų meilės, aistros ir sodų deivė, graikiškoji Afroditė (AV 31) ir t. t. Net pavardijama mitologinių atitikmenų kitose kultūrose, kaip antai Urano vibraciją indų kultūroje atitinkantis Šiva (TT 72), Jupiterio atitikmuo lietuviškasis Perkūnas, skandinavų Toras (TT 85) ir t. t. Viename leidinyje, kur Zodiako ženklai aptariami kaip archetipai, nurodoma

ir Zodiako ženklų mitologinių atitikmenų, pavyzdžiui, indų simbolikoje Aviną įkūnijantis Parabrachmanas (TT 98). Tokių dievybių ar kitokių būtybių vardai rašomi tik didžiąja, kaip antai *Jūs – tiesos riteris, kovojantis prieš piktąsias jėgas ir neteisybę tarsi* ***Prometėjas*** <...> AKK 102, *Merkurijaus mitologinis simbolis – nimfa* ***Maja*** MP 19 ar *Jaučio energija susijusi su deive* ***Lakšme****, dievo* ***Višnaus*** *žmona* AV 55, įskaitant ir sutampančius su planetų ar kitų dangaus kūnų pavadinimais, pvz.: *Romėnų mitologijoje tai dievas* ***Saturnas****, jis buvo laiko ir žemdirbystės globėjas* AV 42; *Romėnų mitologijoje* ***Merkurijus*** *yra prekybos, iškalbos, keliautojų, komercijos dievas* AV 79; *Dievas* ***Marsas*** *buvo pavasario, žemdirbystės, taigi ir karo dievas* AV 25. Ne išimtis ir *Saulė* bei *Mėnulis* – ne tik šie pavadinimai, bet ir jų atitikmenys kitose kultūrose rašomi tik didžiąja, pvz.: *Todėl jis dažnai vaizduojamas kaip Saulės dievas, pavyzdžiui,* ***Mitra*** TT 16; *Graikų Mėnulio deivė buvo* ***Selena*** AV 48; *Indijoje Mėnulio dievas yra* ***Soma*** *arba* ***Čandra*** AV 48. Mitologinių būtybių vardų rašymo norma yra kodifikuota, irgi numatant rašymą didžiąja raide, ir šie vardai turi ilgą vartojimo tradiciją, o tai lyg ir turėtų būti ne mažesnis šių ALP rašymo nuoseklumo veiksnys nei astronominių pavadinimų rašymo normos kodifikavimas.

Tačiau jau iš astrologijos svetainių aiškėjo, kad pagal reikšmę ALP nesutampa nei su astronominiais, nei su mitologiniais pavadinimais, nebūtinai sutampa ir pagal raišką (Vaskelaitė 2021: 11–22)[5]. Astrologijos tekstuose tiek planetos, tiek Zodiako ženklai plačiausiai aptariami ne astronomine ar mitologine, o astrologine prasme – kaip tam tikri simboliai, o tiksliau, simbolinių reikšmių sankaupos. Leidiniuose ši simbolika ypač plačiai aiškinama, pvz.: *Astrologijoje* ***Jupiterio planeta*** *simbolizuoja laimę plačiąja prasme. Jis yra didysis geradaris. Išmintis, religingumas ir idealas, bet taip pat – garbė ir turtai* DHK 231; *Astrologijoje* ***Venera****, kaip ir bendravardė graikų deivė, yra meilės, seksualumo, harmonijos ir grožio simbolis* DHK 223; ***Jautis*** *simbolizuoja apvaisinimą ir kūrybą* TT 114; *Juk* ***Vėžys*** *– artumo, šilumos ir geros dvasinės savijautos simbolis* AKK 58. Taigi, simboliškumas taip pat gali būti veiksnys, palaikantis šių pavadinimų rašymo nuoseklumą.

Tokią prielaidą, neformuluotą nagrinėjant ALP rašymą astrologijos svetainėse, skatintų kelti leidiniuose pavartojamų rytietiškosios astrologijos pavadinimų rašymas. Svetainėse jų pasitaikė nedaug, nes orientuotasi į

[5] Plačiau ALP ir astronominių pavadinimų reikšmių skirtumai atskleidžiami autorės straipsnyje apie astrologijos terminus (Vaskelaitė 2020). Tiesa, jame daugiausia aptariami bendriniai ALP.

plėtojančias Vakarų astrologiją, o leidiniuose pavartojama daugiau. Tiesa, viename nurodoma, kad išdėstyti pagrindinius kinų astrologijos principus daug sudėtingiau nei vakarietiškos astrologijos principus, nes kinų astrologijai turėjo įtakos skirtingos filosofinės religinės sistemos, daugelio Kinijoje gyvenančių tautelių išpažįstamos gamtos religijos, todėl ta astrologija nevienalytė (DAŽ 166)[6]. Kaip viena iš seniausių minima Mėnulio keliavimu pagrįsta sistema: Mėnulis keliauja trajektorijos atkarpomis, arba Mėnulio namais, kurie taip pat turi gyvūnų vardus: *Krokodilas*, *Drakonas*, *Barsukas*, *Lapė*, *Šuo*, *Kiškis*, *Žiurkė*, *Leopardas, Tigras*, *Kiaulė* ir kt. (DAŽ 172–176). Akivaizdu, kad gyvūnų pavadinimai yra simboliai, ir šių ALP rašymą didžiąja raide veikiausiai lemia poreikis juos skirti nuo bendrinių gyvūnų pavadinimų. Didžiąja rašoma nuosekliai, pvz., *Iš apgaubtų rūku lygumų* ***Žiurkė*** *kils į šviesa nutviekstas aukštumas* <...> DAŽ 178. Tiesa, kaip ir vakarietiškojo Zodiako dalių pavadinimai, kinų Zodiako dalių pavadinimai vartojami ir kaip įvardijantys charakterio tipą, o tokiais atvejais juolab kyla poreikis skirti simbolinio ir realaus gyvūno pavadinimą. Taigi, rašoma tik didžiąja, pvz.: *Paslaptingoji kinų astrologija pasakys, ar jūs esate drąsus* ***Tigras****, ištikimas* ***Šuo****, lėtas, ramus* ***Jautis*** *ar linksma* ***Beždžionė*** DAŽ 165; *Tarp šio tipo* ***Gyvačių*** *nemažai yra meno žinovų ir muziejų darbuotojų* DAŽ 201; *Kiniečiams visuomet būna didelis džiaugsmas, kai šeimoje gimsta* ***Kiškis*** DAŽ 198; *Išvykite juos,* ***Kiaule*** RVA[7]; *Jei jūsų vaikas yra* ***Drakonas****, jis mėgs įsakinėti* <...> RVA. Viename leidinyje kinų ir vakarietiškojo Zodiako ženklai jungiami, o tai ypač išryškina vienodą pavadinimų rašymą didžiąja, pvz.: *Esate* ***Avinas*** *pagal vakarų astrologiją ir* ***Tigras*** *pagal kinų astrologiją* RVA; *Visos* ***Gyvatės*** *labai gražios, bet toji su* ***Jaučio*** *ragais tokia reta ir egzotiška, kad net sunku apsakyti* RVA. Kadangi gyvūnų vardais yra pavadinti ir kinų kalendoriaus metai, vartojama dvižodžių metų pavadinimų, o juos rašant, kaip ir rašant dvižodžius vakarietiškojo horoskopo Zodiako ženklų pavadinimus (*Dvynių ženklas*, *Žuvų ženklas* ir kt.), didžioji raidė išlaikoma, pvz.: *Tačiau jei jūsų verslo partneris gimęs* ***Kiškio*** *metais, tai jau visiškai kitas reikalas* <...> RVA 10; *Pavyzdžiui, 1999 metai (****Katino*** *metai) buvo švenčiami vasario 16 dieną; 2000 (****Drakono*** *metai) – vasario 5 dieną; 2001 metai (****Gyvatės*** *metai) – sausio 24 dieną; 2002 metai (****Arklio****) – vasa-*

---

[6] „Jei atidžiau pažvelgsime nors keletą kinų astrologijos knygų, pastebėsime, kad jos ryškiai skiriasi viena nuo kitos“ (DAŽ 166).

[7] Dėl šio leidinio ypatumų ne visur nurodomi puslapiai, todėl ir jį cituojant puslapiai ne visur bus nurodyti.

rio 12 dieną MP 24. Beje, kaip simboliai vieni ir kiti pavadinimai apibūdinami ir tiesiogiai: *Rytų astrologija tiesiogiai susijusi su jūsų gimimo metais ir 12 gyvūnų. Vakarų astrologija, kurios pradininkai buvo babiloniečiai, taip pat remiasi 12 simbolių, tačiau čia viskas priklauso nuo jūsų gimimo mėnesio* RVA 12. Avestoje[8] gyvūnų (ir kitokių dvasių) vardais vadinamos Mėnulio mėnesio dienos, taigi minima dvižodžių dienų pavadinimų, o juos rašant didžioji taip pat išlaikoma, pvz.: *Būtent **Gaidžio** dieną Pitagoras laikydavosi tylos* AV 235; *Tarkime, žmogus gimė **Leopardo** dieną* <...> AV 332. Kitame leidinyje vardijami zoroastrizmo horoskopo totemai ir antitotemai, o tas minėjimas irgi rodo rašymą didžiąja: *Kobra*, *Vilkolakis*, *Rupūžė*, *Musė*, *Gyvatė*, *Žuvėdra*, *Kurmis*, *Žiurkė*, *Kaspinuotis*, *Šoklys* G 149–150. O jei vakarietiškojo ar rytietiškojo Zodiako dalių ar charakterio tipų ypatumams atskleisti pasitelkiamas lyginimas su atitinkamu gyvūnu ar daiktu, to gyvūno ar daikto pavadinimas rašomas mažąja, plg.: *Jūsų Mėnulis yra **Skorpiono** ženkle, o jūsų indas – tylus ir paslaptingas* <...> ir *Skorpiono Zodiako ženklas siejamas su voragyviu – **skorpionu*** AKG 208; *Nepriklausomybės poreikis verčia **Liūtą** protestuoti prieš visuomenės valią, senas tradicijas. Tačiau **liūtas** – žvėrių valdovas, ne žmonių* TT 172. Arba štai apibūdinant Leopardo dieną pagal Avestos tradiciją rašoma *Dieną tikrai atspindi **leopardas** šuolyje* AV 231, apibūdinant Fontano dieną – *Kaip **fontanas** aukštyn purškia pats savo vandenį, taip ir žmogus šią dieną iškelia tai, kas glūdi jame pačiame* AV 237. Taigi, didžioji raidė šiais atvejais yra būtinoji reikšmių skyrimo priemonė, ir greičiausiai todėl rašymas didžiąja toks nuoseklus. Tačiau rašant daugumą kitų ALP susidaro didesnių ar mažesnių svyravimų.

2. SVYRUOJANTIS RAŠYMAS

ALP rašymas svetainėse atskleidė trejopų svyravimų – susijusių su tikrinių ir bendrinių pavadinimų riba, numatomų stilistinio rašymo galimybės ir susijusių su kodifikacijos neaiškumais. Žinoma, tam tikro pavadinimo rašymo svyravimas gali būti lemiamas ir kelių veiksnių. Taigi, pirmiausia ALP aptarsime pagal svetainėse ėmusius ryškėti veiksnius, o apibendrinamajame skyriuje paieškosime veiksnių sąsajų ar bendrumų.

---

[8] Avesta – zoroastrizmo šventraštis, senovės persų religinių tekstų rinkinys. Išliko penkios knygos, apimančios Zaratustros himnus, kosmogoninius mitus, maldas dievybėms, giesmes gamtos stichijoms ir kt. (VLEe). Astrologijos tekstuose Avesta minima kaip persų astrologija.

2.1. Svyravimai, susiję su tikrinių ir bendrinių pavadinimų riba

Aptartieji Zodiako ženklų pavadinimai būtų bendrinio žodžio virtimo tikriniu rezultatas – pagal gyvūną pavadintos Zodiako dalys, ir pavadinimas tapo tikriniu. Tačiau kalbai būdingas ir priešingos krypties polinkis, minimas gramatikose ar leksikologijos darbuose, būtent tikrinių daiktavardžių virtimas bendriniais (pvz.: LKG 1965: 163; Jakaitienė 2010: 66). Pavyzdžiui, tritomėje *Lietuvių kalbos gramatikoje* rašoma: „Griežtos ribos tarp bendrinių ir tikrinių daiktavardžių nėra. Kai tik tikrinis daiktavardis imamas vartoti kaip apibendrintas vienarūšių daiktų pavadinimas, jis pereina į bendrinius daiktavardžius <...>“ (LKG 1965: 163). Šis dėsningumas palaikomas ir rašybos normas teikiančiuose darbuose (Vladarskienė, Zemlevičiūtė 2022: 78). Veikiausiai vadovaujantis juo nustatomos ir kai kurių pavienių žodžių rašymo normos. Štai *Lietuvių kalbos rašyboje ir skyryboje* nurodyta, kad kai žodžiai *saulė*, *mėnulis* ir *žemė* vartojami ne kaip astronominiai pavadinimai, jie rašytini mažąja arba kad mažąja rašytinas žodis *visata* (LKRS 1992: 63). Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Konsultacijų banke kaip žodžiai, rašytini mažąja raide ne astronominiuose tekstuose, dar minimi *zodiakas*, *galaktika* (KB). Bet tikrinių žodžių virtimo bendriniais dėsningumas yra bendras, taigi atrodytų, kad pereiti iš vieno leksinio skyriaus į kitą turėtų būti linkę ne tik astronominiai pavadinimai, bet ir ALP. Suprantama, perėjimo procesas nėra momentinis, taigi kurį laiką dėl to galėtų būti rašymo svyravimų.

Tačiau astrologijos tekstuose, regis, šis procesas keblesnis. Štai leidinių medžiaga rodytų, kad bendriniu visiškai nelinkęs virsti dvylika Zodiako ženklų apibendrintai įvardijantis *Zodiakas*. Rašymo mažąja raide atvejų pasitaikė tik svetainėse (žr. Vaskelaitė 2021: 18–22), taigi svyruojančiu šio žodžio rašymą galima laikyti tik lyginant leidinių ir svetainių medžiagą. Visose 10 knygų žodis *Zodiakas* rašomas tik didžiąja, pvz.: *Tačiau* ***Zodiakas*** *remiasi Saulės judėjimu* DAŽ 18; *Ir* ***Zodiakas*** *yra ta riba, kuri suveržia mūsų visatą, kaip kad materijos gyvatė suveržia dvasią* Z 19. Taip rašoma ir dvižodžiuose junginiuose, iš kurių dažnesnis *Zodiako ratas*, pvz.: *Dabar trumpam pamirškime šį pasakojimą ir įsižiūrėkime į* ***Zodiako ratą*** Z 74; *Taip ir sukasi visas Zodiako ratas <...>* DHŽ 24; *Dabar patyrinėkime, kaip* ***Zodiako juosta*** *praktiškai veikia kasdienį mūsų gyvenimą* Z 17. Leidiniuose, kaip ir svetainėse, Zodiakas siejamas su Zodiako žvaigždynais, t. y. astronominiais objektais, taigi ir šiuo atveju rašymo didžiąja veiksnys galėtų būti astronomijos ir astrologijos sąsajos. Tiesa, pabrėžiamas ir skirtumas: tai Saulės,

Mėnulio ir planetų keliavimo kelias, kuris matomas iš Žemės, o astronomiškai Saulė laikoma nejudančia žvaigžde; astrologinis Zodiakas sudalytas į dvylika lygių dalių, bet su Zodiako žvaigždynais jos nesutampa, nors pavadinimai ir tie patys (DHK 21)[9]. Tai, kad tų pačių pavadinimų žvaigždynai ir Zodiako tarpsniai iš dalies sutapdavo tik prieš du tūkstančius metų[10], tampa astrologijos kritikos objektu (DHK 23), bet iš astrologijos tekstų matyti, kad į astronominius skaičiavimus astrologija nepretenduoja. Zodiakas, kaip ir jį sudarantys ženklai, čia yra simbolis, iš simbolinių dalių sudaryta visuma. Vienur jis apibūdinamas kaip pirminių principų seka: <...> *mūsų gyvenimą, pasaulį ir jame veikiančias pirmykštes jėgas įsivaizduokime kaip ratą kosminės jėgos begalybėje. Ratą sudaro dvylika Zodiako ženklų (nuo Avino iki Žuvų). Todėl Zodiaką supraskite kaip dvylikos pirminių principų seką. Jie užpildo ir visą Kosmosą, ir kiekvieną žmogų. Atskiros, viena po kitos esančios dalys atspindi universalų, aukštesnį dėsnį. Kiekvienas šių dvylikos pirmykščių principų atsiranda iš ankstesnio ir vystosi toliau* AKK 105.

Skirtumą tarp astronominio ir astrologinio objekto rodo ir žodžių junginys, vartojamas Zodiako dalims įvardyti: kaip astronominiai objektai minimi *Zodiako žvaigždynai*, o kaip astrologiniai – *Zodiako ženklai*. Šiuose dvižodžiuose junginiuose *Zodiakas* irgi rašoma tik didžiąja, pvz.: *Kita vertus, jūs žinote, kad planetos įgyja didelę galią arba susilpnėja priklausomai nuo* ***Zodiako*** *ženklo, per kurį tuo metu juda* <...> Z 25; *Avinas – pirmasis* ***Zodiako*** *ženklas* TT 86; *Sudėtinga gyventi priešais Liūtą, galingiausią* ***Zodiako*** *ženklą* AKG 297. Kaip ir konkretūs Zodiako ženklų pavadinimai, dvižodis junginys *Zodiako ženklas* (*ženklai*) taip pat vartojamas dviem reikšmėmis: taip įvardijama simbolinio rato dalis ir kartu – pagal tai, kurioje iš tų dalių žmogui gimstant buvo Saulė, apibendrintas tipas. Bet didžiąja rašoma abiem

---

[9] Nors Zodiako ženklų pavadinimai siejami su graikais, regis, taip ir neaišku, kam – Zodiako ženklams ar Zodiako žvaigždynams – pavadinimai duoti pirmiau. Tokia abejonė reikšta 1976 m. išleistoje knygoje *Saulė keliauja žvėrių taku*: „Ar pirmiau vardai pagal įsivaizduojamas figūras buvo duoti žvaigždynams ir tik vėliau prigijo Zodiako dalims, ar vardais pavadinta valandos, paskui Zodiako dalys ir žvaigždynai, – nežinia.“ Vis dėlto pridurta: „Mokslininkai linksta manyti, jog akstinu Zodiako dalių vardams buvę žvaigždynų formos. Esą, senovės astronomai sujungė kelias ryškias žvaigždes į figūrą ir staiga pamatė, kad figūra panaši į Liūtą. Tada žvaigždyną ir Zodiako dalį ir pavadino Liūtu“ (Kalonaitis 1976: 17). Viename iš analizuojamų šaltinių teigiama tvirčiau: „Dvylika ekliptikos tarpsnių jau prieš tūkstančius metų buvo pavadinti pagal žvaigždynų pavadinimus, kurių dauguma turėjo gyvūnų vardus“ (DHK 22).

[10] Tuomet, prasidedant pavasariui, Saulė keliaudavo į Avino žvaigždyną, dabar pavasario taškas pasislinkęs.

atvejais, plg. *Astrologas padalija apkritimą į dvylika tarpsnių maždaug po 30°, kuriuos mes vadiname* ***Zodiako ženklais****. Sektorius, kuriame būna Saulė mūsų gimimo metu, yra mūsų specialusis* ***Zodiako ženklas*** DHK 21, net jei rašybos normas teikiančiuose darbuose žodį *Zodiakas*, vartojamą žmogaus charakterio reikšme, rekomenduojama rašyti mažąja, pavyzdžiui, *Koks tavo* ***zodiakas****?* (KB; Vladarskienė, Zemlevičiūtė 2022: 25). Astrologijos leidiniuose ši tikrinio žodžio virtimo bendriniu galimybė netaikoma, o be to, ir tam tikras charakterio ypatybes apibendrinančio tipo reikšme juose vartojamas tik dvižodis junginys – *Zodiako ženklas*. Taigi, linkstama rinktis universalų rašymo būdą. Svetainių pagrindu kelta prielaida, kad astrologijoje tarp viena ir kita reikšme vartojamo žodžių junginio *Zodiako ženklas* esama glaudžios sąsajos (charakterio ypatybės yra vienos ar kitos Zodiako dalies įkūnijamos energijos raiška žmogaus lygmeniu) ir diferencijuoti reikšmes skirtingu rašymu būtų keblu (Vaskelaitė 2021: 21). Mėginimai tai daryti, kaip aiškėjo, lemia rašymo nenuoseklumą. Leidiniuose šio nenuoseklumo išvengiama – rašoma tik *Zodiako ženklas*. Didžiąja rašoma net ir poroje leidinių pasitaikančiuose trižodžiuose junginiuose, kaip antai *Balandžio 21 d. Saulė astrologiškai įžengia į* ***Jaučio Zodiako ženklą*** <...> DHK 62 ar *Jūsų karmą, gautą iš tėvo, labiausiai veikia jūsų Saulė iš* ***Šaulio Zodiako ženklo*** AKK 101, nors svetainių pagrindu svarstyta, kad galbūt juose žodis *Zodiakas* ar žodžių junginys *Zodiako ženklas* galėtų būti linkę virsti bendriniais pavadinimais (Vaskelaitė 2021: 22).

Kaip bendriniai astrologijos tekstuose nelinkę funkcionuoti ir žodžiai s*aulė*, *mėnulis, žemė*, nors norminamieji leidiniai numatytų ir jų, tiesa, aptariamų tik astronominių pavadinimų pagrindu, virtimo bendriniais žodžiais polinkį. Antai ir ankstesniajame, ir naujajame rašybos taisyklių rinkinyje rašoma, kad vartojami ne kaip astronominių dangaus kūnų tikriniai vardai šie žodžiai rašytini mažąja (LKRS 1992: 63; Vladarskienė, Zemlevičiūtė 2022: 88). Ne tik svetainėse, bet ir leidiniuose šios diferenciacijos nelinkstama taikyti, o bendri polinkiai patvirtintų iš svetainių ryškėjusias šių pavadinimų rašymo didžiąja raide priežastis. Viena, Saulė ir Mėnulis astrologijoje yra planetos, o tai šiuos abu pavadinimus skatina rašyti taip, kaip ir kitų astrologinių planetų pavadinimus. Žemė į astrologinių planetų rinkinį nepatenka, ji astrologijoje yra atskaitos taškas, iš kurio stebimas planetų judėjimas. Tai pabrėžiama ir tiesiogiai: *Astrologijoje viskas yra stebima iš Žemės* DHK 274; *Astrologui Žemė yra tvirtas pozicijos taškas, iš kurio stebimas Saulės ir Mėnulio (bet ne Žemės!) judėjimas iš Rytų į Vakarus* DAŽ 21.

Tačiau Žemė paminima kaip astronominė planeta, pvz.: *Taip pat ir mūsų Žemė yra planeta* DHK 37–38. Be to, leidiniai atskleidžia simbolinę šio objekto prasmę, nors iš svetainių ji ir neišryškėjo. Pvz.: *Ir dar žemiau yra Žemė, įgyvendinimo materialiame lygmenyje simbolis* Z 127. Juolab simboliai astrologijoje yra Saulė ir Mėnulis, kaip matyti kad ir šio aiškinimo: *Saulė simbolizuoja jūsų dvasios šaltinį ir energiją, kuri palaiko jūsų gyvybę ir individualųjį ego* AKK 69; *Astrologijoje Mėnulis taip pat simbolizuoja permainingumą* DHK 215. Taigi, šių objektų pavadinimų rašymą didžiąja raide skatina tiek sąsaja su astronomija, tiek simboliškumas, tiek iš 1 skyriaus išryškėjusios sąsajos su mitologija – tie patys veiksniai, kurie lemia kitų astrologinių planetų pavadinimų rašymą didžiąja.

Bet analizuojami šaltiniai nėra mokslo veikalai, taigi šie objektai juose minimi ir kitomis, bendrajai vartosenai būdingomis reikšmėmis. Pavyzdžiui, Saulė ir Mėnulis – kaip danguje matomi šviesuliai, Žemė – kaip dangaus priešprieša ar pan. Remiantis astronominių pavadinimų pagrindu kodifikuojama rašymo norma, tokiais atvejais lyg ir reikėtų daryti išimtį – tuos pačius žodžius rašyti mažąja. Leidiniuose, kaip ir svetainėse, tokios reikšmių diferenciacijos nelinkstama taikyti, o ir pritaikyti būtų sunku, kad ir tokiu atveju: *Būtent **Saulė** atskleidžia asmens dieviškąjį pradą, suteikia individualų dvasios nemirtingumą. Tačiau **Saulę** dievinti žmonės pradėjo tik išsivysčius žemdirbystei* TT 167. Taigi, ir tada, kai Saulė, Žemė, Mėnulis minimi ne kaip planetos, šie pavadinimai daugiausia rašomi didžiąja raide, pvz.: *Pavyzdžiui, kovo mėnesį tebėra žiema, ir vis dėlto kai kuriomis dienomis dėl **Saulės**, paukščių, gėlių juntamas pavasaris* Z 106; *Reikėjo impulso – **Saulės** spindulio, kad gyvybė vėl pakiltų veržliam gyvenimui* TT 96; *Neturime pamiršti, kad per pėdas nuolat esame susilietę su **Žeme** ir **Žemės** srovėmis* Z 88. Rašymo mažąja raide atvejų pasitaiko tik pavienių, pvz.: *Ypač daug energijos gauname stebėdami kylančią ar besileidžiančią **saulę**, kai ji yra netoli horizonto ir nedegina akių* AV 65; *Kažkas nusileidžia iš dangaus į nuodėmingą **žemę** ir tas kažkas yra Jautis* TT 119; *Kartu su **saule**, atspindinčia širdies polėkius ir charakterio bruožus, Mėnulis apibūdina bendrą elgesio stilių* MP 11.

Vienodo rašymo veiksnys įžvelgtas ir svetainių pagrindu nagrinėjant astronominių įvykių pavadinimų rašymą. Buvo matyti, kad lygiadienių, saulėgrįžų, taip pat ir Mėnulio fazių pavadinimai, kurie astronomijos tekstuose ir bendrojoje vartosenoje rašomi mažąja raide, astrologijos svetainėse parašomi didžiąja: *Pavasario lygiadienis*, *Vasaros saulėgrįža*, *Jaunatis*, *Pilnatis* ir kt. (Vaskelaitė 2021: 22–25). Kaip tokio rašymo veiksnys, be ALP rašymo ko-

difikacijos stygiaus, įžvelgta šių įvykių svarba astrologiniu požiūriu – tai svarbūs astrologiniai įvykiai, kai kurie prilyginami šventėms. Tačiau pastebėta, kad kai tuose pačiuose tekstuose jie aptariami ir astronominiu požiūriu ar minimi ir bendrajai vartosenai būdingomis reikšmėmis (pvz., rudens lygiadienis – kaip šiltosios metų dalies pabaiga), nusveria rašymas mažąja, o tai irgi rodytų universalaus rašymo būdo rinkimąsi. Leidiniuose šie pavadinimai rašomi tik mažąja, bet, kita vertus, kaip astrologiniai įvykiai ar šventės jie ir neaptariami. Minimi kaip astronominiai ar gamtos reiškiniai, pvz.: *Kai Mėnulis atsiduria vienoje linijoje tarp Saulės ir Žemės, matome tamsiąją pusę – tada stoja* ***jaunatis****. Kai Žemė atsiduria vienoje linijoje tarp Mėnulio ir Saulės – matome* ***pilnatį*** TT 39; *Panašiai kaip Saulės buvimas zenite, kulminacinį tašką vasarą pasiekia visaapimanti gyvybės jėga;* ***vasaros saulėgrįžos*** *metu naktis vos spėja išskleisti savo tamsiąją skraistę* DAŽ 13. Viename leidinyje daug dėmesio skiriama Mėnulio fazėms, jos siejamos ir su mitologija, bet daugiau aptariamos kaip fizinis reiškinys, ir greičiausiai todėl pavadinimai visame leidinyje rašomi mažąja, pvz.: *Nežinoma, kodėl* ***pilnatis*** *veikia daugelio Žemės gyvūnų psichiką ir fiziologiją* MP 18; *Nuo* ***jaunaties*** *iki* ***pilnaties*** *Mėnulis vadinamas* ***priešpilniu****, o po* ***pilnaties*** *–* ***delčia*** MP 6; *Gerti alkoholinius gėrimus per* ***pilnatį*** *kategoriškai draudžiama, nes per didelė alkoholio dozė gal tapti tragedija* MP 39. Tiesa, viename leidinyje minima ir astrologinė pilnaties reikšmė: *Linksmesni ir žvalesni būname per jaunatį, o per pilnatį – irzlesni. Astrologiškai* ***pilnatis*** *– stipriausių, nestabiliausių emocijų laikotarpis* TT 37. Vis dėlto turbūt ir šiuo atveju nusveria kontekstas, ir mažąja rašomas taip pat ir astrologine prasme minimas pavadinimas.

Vienodo rašymo siekį ryškintų ir kai kuriuose leidiniuose taikomas pradų ar stichijų pavadinimų rašymas. Pasaulio radimosi iš kelių materialių pradų koncepcija, plėtota filosofijoje ar religijoje, plėtojama ir astrologijoje[11], taigi ir čia minimi keturi materialūs pradai, iš kurių sukurtas pasaulis, pvz.: *Iš karščio-sausumo pasidarė* ***ugnis****, iš karščio-drėgmės –* ***oras****, iš drėgmės-šalčio –* ***vanduo****, o iš šalčio-sausumo –* ***žemė*** DAŽ 31; *O viršuje yra atmosfera, taip pat sudaryta iš dviejų pradų:* ***oro*** *ir* ***ugnies*** *(šviesos spindulių, persmelkiančių orą)* Z 59. Bet astrologijai, žinoma, aktualios ne materialios medžiagos, cheminiai elementai, o skirtingas energijas ar sritis apibendrinantys simboliai – stichijos: *Yra aišku, jog astrologija į elemento sąvoką žiū-*

[11] Ši koncepcija plėtota graikų filosofų Empedoklio, Platono, Aristotelio. Antikos mokymu apie stichijas rėmėsi vidurinių amžių alchemikai, jis turėjo įtakos Renesanso filosofijai. Mokymas apie stichijas būdingas senovės indų filosofijai, įvairioms religinėms doktrinoms (VLEe).

ri kitaip, negu chemija. Pastaroji elementais vadina materialiąsias medžiagas, o astrologijos elementai reiškia žmonių, daiktų ir įvykių eigos pagrindines savybes DAŽ 31. Antai vanduo siejamas su jausmais: *Pavyzdžiui, vandens elementui priskiriamos jausmų ir sielos sritys <...>* DAŽ 31. Vienur šios stichijos įvardijamos kaip pamatiniai kosminiai principai: *Akivaizdu, kad Saulę (**ugnį**), Mėnulį (**vandenį**), vėją (**orą**) ir **žemę** reikia suprasti ne tik kaip keturis materialius mums žinomus pradus, bet ir kaip pamatinius kosminius principus, iš kurių sudaryta materija* Z 11. Kiekvieną iš jų išreiškiančiais laikoma po tris Zodiako ženklus.

Materialių pradų minėjimas lyg ir numatytų rašymą mažąja, o kaip simboliai šie pavadinimai, kaip ir 1 skyriuje aptarti pavadinimai, lyg ir turėtų būti rašomi didžiąja raide. Kai kurie atvejai rodytų, kad šią skirtį lyg ir mėginama daryti. Pavyzdžiui, aptarus pirmapradžius elementus, iš kurių radosi pasaulis, rašoma, kad *Zodiake elementai išsidėsto tokia tvarka: **ugnis, žemė, oras, vanduo***, o tolesniame sakinyje – jau *Taigi Avinas – **Ugnies ženklas**, Jautis – **Žemės**, Dvyniai – **Oro** ir t. t.* DAŽ 31. Kita vertus, ir tie pradai minimi ne kaip cheminiai elementai, o kaip filosofinės, skirtingas materijos formas apibendrinančios sąvokos, ir, ko gero, todėl apskritai linkęs nusverti rašymas didžiąja raide, pvz.: *Keturios Mėnulio fazės siejamos su keturiomis stichijomis – tai **Ugnis, Žemė, Oras, Vanduo*** MP 36; O ***Ugnies** žmonės stokoja kantrybės* TT 26. Tik dviejuose leidiniuose kaip universalus rašymo būdas pasirenkamas rašymas mažąja, pvz.: *Dvyniai – **oro** ženklas, o juk visi gerai žino, kad oras juda, pučia, keičiasi* RVA; *Dabar patyrinėkime **ugnies** trikampį* Z 116. Vis dėlto paprastai nepavyksta išvengti svyravimų, pvz.: *Taigi Avinas – **Ugnies ženklas**, Jautis – **Žemės**, Dvyniai – **Oro** ir t. t.* DAŽ 31 ir *Kaip ir **ugnies ženklas**, ji tuoj pat pajunta kiekvieną pokytį <...>* DAŽ 35; *Sunkiausiai šį periodą atlaiko **Ugnies ir Oro ženklai**, ypač Avinai* AV 319 ir *Būdamas **ugnies ženklas**, Šaulys mėgsta sportuoti* AV 114. O tai ryškintų neaiškumą, kaip stichijų pavadinimus rašyti. Tokių pat neaiškumų kyla ir rašant kinų astrologijos stichijų pavadinimus. Joje Zodiako gyvūnai siejami su penkiomis stichijomis, ir taip susidaro dariniai *Medžio Gaidys*, *Ugnies Gaidys*, *Žemės Gaidys*, *Metalo Gaidys*, *Vandens Gaidys*, *Medžio Arklys*, *Ugnies Arklys* ir kt. Viename leidinyje taip ir rašoma, pvz.: *Dažnai įsiveliantis į ginčus **Ugnies Gaidys** neieško dalykinio reikalo sprendimo <...>* DAŽ 234; *Tai visiška priešingybė **Medžio Kiškiui*** DAŽ 198. Tačiau kitur stichijos pavadinimas rašomas mažąja, pvz.: *metalo Arklys*, *vandens Arklys*, *medžio Arklys* RVA 10.

Svyravimų išryškina ir dar vienos ALP grupės pavadinimų rašymas, nors svetainių pagrindu jų beveik neišryškėjo. Tik spėta, kad rašymas didžiąja raide gali būti būdingas horoskopo taškų pavadinimams (Vaskelaitė 2021: 17), o leidiniai, ypač ankstesnio laikotarpio, šį polinkį išties išryškina. Juose didžiąja rašoma tiek *Ascendentas*, tiek priešingą horoskopo tašką pavadinantis *Descendentas*, pvz.: *Svarbiausias horoskopo ekliptikos taškas yra* ***Ascendentas*** DHK 40; *Horizontali ašis eina per* ***Ascendentą*** *ir* ***Descendentą*** DHK 270; *Pirmasis namas prasideda patekėjimo taške, kuris yra ypač reikšmingas ir todėl vadinamas* ***Ascendentu****, sutrumpintai Asc, lotyniškai aescendum reiškia kilti* DAŽ 152; *Jo viršūnė vadinama* ***Descendentu****, sutrumpintai DC, lotyniškai descendere reiškia nusileisti* DAŽ 152.

Kai kuriuose leidiniuose didžiąja raide parašomas ir tarp planetų susidarančius kampus apibendrintai įvardijantis terminas *Aspektai*, pvz.: *Kol mes dar nepradėjome nagrinėti visų smulkmenų apie Saulės horoskopą su dvylikos Zodiako tipų charakteristikomis ir aptarinėti planetas, Ascendentus,* ***Aspektus*** *ir namus (būstus), norėtume duoti keletą patarimų, kaip pačiam susidaryti horoskopą* DHK 43; *Konjunkcija yra* ***Aspektas****, kai žvaigždynai turi tą pačią ilgumą <...>* DHK 39; *Saulės ir Mėnulio savitarpio harmoniją, papildymą ar tarp jų atsiradusią įtampą astrologijoje apibrėžia tam tikros taisyklės, vadinamasis mokymas apie* ***Aspektus*** MP 12. Tiesa, čia pat parašoma ir mažąja, bet iš didžiosios viename leidinyje rašomi netgi aspektų rūšių pavadinimai, pvz.: *Apsiribokite savo nagrinėjimų pradžioje didžiausiais aspektais –* ***Trigonu****,* ***Sekstiliu****,* ***Kvadrantu****,* ***Opozicija*** *ir* ***Konjunkcija*** DAŽ 161; *Jei, pavyzdžiui, čia Mėnulis sudaro* ***Konjunkciją*** *su Descendentu, tai jis yra laikomas ypatingai stipriu* DAŽ 162. Kitų horoskopo elementų pavadinimai taip pat parašomi iš didžiosios, pvz.: *Šis nukrypimas vadinamas* ***Orbisu*** DAŽ 157. Kaip minėta, ne visi leidiniai yra žinyno pobūdžio, todėl ne visuose juose tokie terminai pavartojami, bet apskritai aiškėja, kad astrologijos leidiniuose paplitęs horoskopo elementų pavadinimų rašymas didžiąja raide. Kalbant apie horoskopą, didžiąja parašomi net ir tokie žodžiai kaip *ekliptika*, *horizontas* ar kiti, pvz.: *Mums tereikia žinoti, kiek toli ji yra nutolusi nuo* ***Ekliptikos*** *nulinio taško, t. y. kokia ilguma* DAŽ 158; *Sudarant gimimo horoskopą, svarbu žinoti gimimo vietos geografinės ilgumos ir platumos laipsnių reikšmes, kad ant* ***Meridiano****, kertančio Zodiako ženklą arba* ***Ekliptiką****, būtų galima nustatyti atitinkantį gimimo laiką* ***Medium Coeli*** DHK 270; *Pirmasis namas, kaip ir sekantys šeši, yra po* ***Horizontu****. Septintasis prasideda* ***Horizonto*** *Vakaruose* DAŽ 152.

Toks rašymas būdingesnis ankstesnio laikotarpio (1998 ir 1999 m.) leidiniams[12], ir tai tarsi rodytų, kad nuo jo pereinama prie rašymo mažąja raide. Vis dėlto kažin ar šiuos atvejus galima vertinti kaip tikrinio pavadinimo virtimo bendriniu procesą. Viena, tą procesą aptariant, paprastai minimi individualią reikšmę praradę vardai, pavyzdžiui, asmenvardžiai (*donkichotas*, *donžuanas*, *brailis*), mitologinių būtybių vardai (*fortūna*, *flora*, *fauna*), gyvūnų vardai (*brisius*) (Vladarskienė, Zemlevičiūtė 2022: 81), o šie žodžiai – individualios reikšmės neturintys pavadinimai. Tai labiau ryškintų polinkį astrologinių objektų pavadinimus, kaip ir astronominių objektų pavadinimus, rašyti didžiąja. Kita, net jei toks rašymas ir ryškesnis ankstesnio laikotarpio leidiniuose, naujesniuose svyravimo atvejų irgi esama. Štai 2020 m. išleistame *Astrologijos vadovėlyje* irgi rašoma tiek *Kas yra* ***ascendentas****?* AV 176, *Visgi didžiausią įtaką išvaizdai turi* ***ascendentas*** AV 264, tiek *Visgi dažniausiai* ***Ascendentas*** *veikia* AV 264, *Čia pakliuvęs* ***Ascendentas*** *tuos bruožus išryškins labiausiai* AV 264. Ir priešingai – ankstesnio laikotarpio leidiniuose esama rašymo mažąja atvejų, pvz.: *Dvyniai gali būti mažakalbiai, užsidarę savyje, jei jų Saulė stovi viena, o Mėnulis ir* ***ascendentas*** *yra Ožiaragio ženkle* DAŽ 53; *Šį tariamą Saulės kelią astrologas vadina* ***ekliptika*** DHK 21; *Labai svarbu, kokiame Zodiako ženkle yra* ***konjunkcija*** DHK 276. O tai labiau ryškintų neaiškumą, kaip ALP rašyti. Nuostata, kad terminai rašytini mažąja raide, suformuluota tik naujajame rašybos taisyklių rinkinyje (Vladarskienė, Zemlevičiūtė 2022: 105–106). Kita vertus, santykis tarp termino ir tikrinio pavadinimo (tikrinio vardo) ne tik rašybos taisyklių rinkiniuose, bet ir apskritai nenagrinėjamas ir neįvardijamas.

Ankstesniame darbe, atkreipus dėmesį į dviejų horoskopo taškus įvardijančių žodžių junginių, kurie vartojami kaip neadaptuoti lotynizmai, rašymą ir glaudžią astrologijos terminijos sąsają su lotynų kalba, spėta, kad įtakos didžiosios raidės vartojimui gali turėti lotyniškoji pavadinimų rašymo rišlaus ar nerišlaus pobūdžio tekstuose tradicija (Vaskelaitė 2021: 18). Šie lotynizmai vartojami ir leidiniuose, pvz.: *Daugelis astrologų* ***Medium Coeli*** *(sutrumpintai MC) laiko antru svarbiu dalyku po Ascendento <...>* DHK 269; *Marsas ir* ***Medium Coeli*** *leidžia lengvai pasiekti tikslą* DHK 295. Viename iš leidinių pa-

[12] Ir būtų galima spręsti, kad jis gana senas, nes didžiąja raide daug tokių pavadinimų rašoma ir 1994 m. išėjusioje Saulės Katiliūtės-Jonynienės *Astrologijoje*, pvz.: *Lietuvos* ***Ascendentas*** *Vėžio ženkle apibūdina Lietuvos žmones; tai šeimyniški, emocingi, kombinacijoje su Vandeniu – draugiški* A 108; *Apskaičiuojant horoskopo laiką, žmogui, gimusiam pietuose, žemiau* ***Pusiaujo (Ekvatoriaus)****, vartokite tą pačią formulę* A 101. Šis leidinys tarp analizei pasirinktų šaltinių nepatenka, nes siekta atsirinkti tik tuos šaltinius, kuriuose nurodytas kalbos redaktorius.

teikiamas ir dar vieno horoskopo taško lotyniškas pavadinimas: *Gyvenimo taškas (**Pars Vitae**) nuo gimimo akimirkos pradeda savo kelią nuo Avino nulinio laipsnio* <...> AV 218. Tačiau leidiniuose pavartojama ir šių lotynizmų lietuviškos ar nelietuviškos kilmės atitikmenų. Matyti, kad minint lietuviškos kilmės atitikmenis didžiąja raide parašomas tik pirmas žodis arba net abu žodžiai rašomi mažąja, pvz.: *Dešimtoji namo (būsto) viršūnė vadinama sutrumpintai MC arba Medium Coeli, **dangaus vidurys**, o priešais esanti ketvirto namo (būsto) viršūnė – IC arba Imum Coeli, t. y. **dangaus apačia*** DAŽ 152. Tačiau nelietuviškos kilmės atitikmenys rašomi tik didžiąja, pvz.: *Taigi Medium Coeli yra **Zenitas** dangaus skliaute statmenai virš mūsų* DHK 269; *Pavyzdžiui, vidurdienį jis yra **Zenite** virš mūsų gimimo vietos ant didžiojo apkritimo (kitaip vadinamo Meridianu), kuris eina per polių ir būtent šį **Zenitą*** DHK 269; *Priešingas MC taškas vadinamas Imum Coeli (sutrumpintai IC) arba **Nadyru*** DHK 270. O tai leistų spėti, kad įtakos rašymui didžiąja gali turėti ne tik lotyniškų pavadinimų rašymo tradicija, bet ir horoskopo taškų pavadinimų ar apskritai ALP rašymo kitose kalbose polinkiai, juolab kad daug astrologijos knygų – verstinės. Žinoma, šiai prielaidai patvirtinti ar atmesti reikėtų atskiro tyrimo.

Kaip akivaizdesnį tikrinio pavadinimo virtimo bendriniu pavyzdį būtų galima laikyti pavadinimą *Efemeridžių lentelės*. Tai lentelės, kuriose nurodoma tiksli planetų vieta Zodiake kiekvieną dieną (DAŽ 158). Oficialus dvižodis pavadinimas rašomas pirmą žodį pradedant didžiąja raide. Bet vartojamas ir vienažodis pavadinimas, o jis rašomas mažąja, pvz.: *Norint sužinoti planetų padėtį, mums reikia specialių lentelių, vadinamų **efemeridėmis**, iš kurių mes galime atitinkamai sužinoti priklausantį žvaigždžių laiką* DHK 44. Tiesa, svyravimų irgi pasitaiko, pvz.: *Žvaigždynai, žiūrint iš Žemės, sudaro vienas su kitu kampus, kuriuos galima išmatuoti laipsniais, minutėmis ir sekundėmis, naudojant **Efemerides*** DHK 273. Vis dėlto šio pavadinimo vartojimas gana retas, nes juo pavadinamas objektas – astrologų naudotas įrankis horoskopams sudaryti – tampa nebeaktualus. Dabar horoskopai sudaromi astrologinėmis programomis.

2.2. Stilistinio rašymo veiksnys

Jau astrologijos svetainių tekstų tyrimas išryškino tokią astrologijos tekstams būdingą ypatybę kaip didžiosios raidės vartojimas stilistiniais sumetimais, t. y. didžiąja yra rašomi žodžiai, kurių žymimoms sąvokoms teikiama išskirtinė reikšmė ar pagarba (Vaskelaitė 2021: 28–31). Leidiniuose taip pat daug atve-

jų, kai didžiąja rašoma iš tokių paskatų, pvz.: *Vaikas gimsta, kai* ***Likimas*** *įjungia kosminį laikrodį* MP 128; *Aukštesniųjų* ***Būtybių*** *nuosprendį turime priimti* Z 48; *Medicininės astrologijos požiūriu žmogus yra mikrokosmoso dalelė, gyvenanti pagal* ***Karmos*** *ir* ***Makrokosmoso*** *įstatymus* MP 106; *Matydami Jupiterio išmintį, aplinkiniai žmonės laiko jį savo* ***Mokytoju*** *ir autoritetu* AV 83; *Mes turime vieną* ***Motiną****, vieną* ***Tėvynę*** *ir vieną* ***Saulę*** *danguje...* TT 25.

Ši astrologijos tekstų ypatybė skatino kelti prielaidą, kad stilistinio rašymo veiksnys gali turėti įtakos ir bent jau kai kurių ALP rašymo polinkiams, o rašymo leidiniuose polinkiai tokią prielaidą patvirtintų. Štai ir leidiniuose Saulė ar Mėnulis minimi ne tik kaip astrologinės, bet ir kaip svarbiausios planetos (pvz., *Astrologai nuolat susiduria su paslaptinga Mėnulio įtaka žmogaus jausmams. Nuo seno jis priskiriamas vienam iš dviejų* ***pagrindinių planetų*** *– šviesulių (kitas yra Saulė)* DHK 215), o tai taip pat gali prisidėti prie šių žodžių rašymo didžiąja raide. Pagarbos veiksnys turbūt prisideda ir prie polinkio didžiąja rašyti *Žemė*. Stilistinio rašymo galimybė sudaro prieštarą tikrinių žodžių virtimo bendriniais galimybei, ir tai taip pat paaiškintų, kodėl astrologijos tekstuose pastarąją sunku taikyti.

Kai kurie žodžiai didžiąja raide rašomi, ko gero, vien tik dėl stilistinio rašymo veiksnio. Pavyzdžiui, vienoje knygoje taip rašoma *Dangus*: *Kai vaikas pirmąkart surinka,* ***Dangus*** *ant jo eterinio kūno uždeda antspaudą ir nustato horoskopą, kuriame užrašytas visas likimas* Z 16. Specialiõs astrologinės reikšmẽs lyg ir neturi žodis *Visata*, turbūt todėl jis dažniau nei *Saulė*, *Mėnulis* ar *Žemė* parašomas mažąja (pvz.: *Žmogus formavosi drauge su* ***visata*** Z 23; *Meilė yra* ***visatos*** *pagrindinė „valiuta“* AV 63), bet daug ir rašymo didžiąja atvejų, pvz.: *Gali jausti vienybę su* ***Visata*** AV 159; *Argi, stovėdama(s) po žvaigždėtu dangumi, nejunti, kad esi mažutė galingos* ***Visatos*** *dalis?* TT 11; *Tačiau žmogus – didelio, gyvo organizmo, t. y.* ***Visatos*** *dalelė. Norėdamas būti laimingas ir sveikas, jis privalo išmokti atitikti kosminį ritmą,* ***Visatos*** *harmonijos dėsnius* MP 4.

Didžiąja dažnai rašoma ir *Kosmosas*, *Gamta*, pvz.: *Žmonės, gyvenantys Žemėje, naiviai galvoja, kad* ***Kosmose*** *nėra gyvybės, nėra protingų būtybių* MP 18; *Koks tolimas ir paslaptingas tas mirguliuojantis* ***Kosmoso*** *pasaulis* TT 11; *Pagrindinis* ***Kosmoso*** *elementas – Zodiako ženklas* MP 106; *Mat* ***Gamta*** *– didžioji mūsų mokytoja* AKK 34; *Visi juk esame* ***Gamtos, Visatos, Kosmoso*** *dalelės* MP 4. Viename leidinyje didžiąja parašomas net ir žodis *žvaigždės* (pvz., *Saulės, Mėnulio ir* ***Žvaigždžių*** *magnetinių laukų srovės, praeidamos per naujagimio kūną, visam gyvenimui savitai išdėsto elektronus bei*

protonus kūno, kraujo ir kaulų atomuose MP 95), nors kitur jis, kaip ir *žvaigždynas*, *planeta* ar *asteroidas*, funkcionuoja kaip bendrinis, plg.: *Tas, kuris turi* ***žvaigždžių*** *sankaupą viename iš Vandens ženklų, gali sėkmingai žengti pasirinktos profesijos keliu* <...> DHK 34.

Stilistinio rašymo galimybė leidiniuose taikoma ne tik žodžiams, bet ir jų junginiams, pvz.: *Ji siejama su* ***Kosmine Ugnimi*** MP 125; *Jau pirmą mėnesį vaikelyje, dar neturinčiame nei veido, nei galūnių, plaka širdis, lemianti jo* ***Gyvenimo Kelią*** MP 125; *Tegul tos jūsų mintys bus apie* ***Kosminę Meilę*** *– ir jūsų kūdikį aplankys harmonija* MP 128. Tiesa, jie rašomi nevienodai – kitų didžiąja raide pradedamas tik pirmasis žodis, pvz.: *Štai kodėl Avinas vadinamas* ***Šviesos kariu*** AV 106; *Tokiems padeda* ***Aukščiausioji jėga*** TT 282. Toks nevienodas rašymas išryškėjo ir iš astrologijos svetainių (Vaskelaitė 2021: 30–31), o kartu išryškėjo ir norminamieji neaiškumai bei netolygumai (8–10). Bet leidiniuose gausiai vartojama dar ir įvairių mitologinių, biblinių pavadinimų, taigi ne taip paprasta nustatyti, kuriuo atveju didžioji raidė vartojama stilistiniais sumetimais, o kuriuo – dėl mitologinio vardo ar pavadinimo rašymo taisyklės taikymo. Sakykim, žodžio *Chaosas* rašymas didžiąja veikiausiai skatinamas pastarojo veiksnio (pvz., *Taigi mitai skelbia, kad pasaulis atsirado iš* ***Chaoso****, o gyvybė gimė vandenyje* TT 278), bet, pavyzdžiui, rašymas *Kosmosas* ar *Visata* didžiąja gali būti skatinamas tiek vieno, tiek kito veiksnio.

2.3. Svyravimai, susiję su kodifikacijos neaiškumais

Iki šiol aptarti ALP rašymo svyravimai ir jų veiksniai daugiausia susiję su pavadinimo pirmuoju žodžiu. Tačiau ankstesniame straipsnyje apžvelgti polinkiai išryškino, kad astrologijos tekstams būdingi ir su kitų ALP žodžių rašymu susiję svyravimai. Aiškėjo, kad rašant keliažodžius pavadinimus svyruojama dėl to, kurią tikrinių pavadinimų rašymo taisyklę taikyti. Ten apžvelgta, kad rašybos normas teikiančioje *Lietuvių kalbos rašyboje ir skyryboje* buvo numatytos dvi pagrindinės taisyklės: didžiąja rašytinas pirmas žodis (ir į jį įeinantys tikriniai žodžiai) ir didžiąja rašytinas kiekvienas pavadinimo žodis (žr. Vaskelaitė 2021: 5–10). Jų taikymo kriterijus – pavadinamasis objektas: dauguma pavadinimų rašytini pirmuoju būdu (pvz.: *Didysis šiaurės karas*, *Naujieji metai*, *Motinos diena*), o asmenų ir mitologinių būtybių, gyvūnų, geografinių, topografinių ir astronominių objektų vardai – antruoju (pvz.: *Žanas Žakas Ruso*, *Dievas Tėvas*, *Dzeusas Griausmavaldis*,

Didieji Grįžulo Ratai, Paukščių Takas)[13]. Šis principas lieka galioti ir atnaujintose rašybos taisyklėse – R. Vladarskienės ir P. Zemlevičiūtės *Lietuvių kalbos rašyboje*. Iš kodifikacijos darbų būtų galima spręsti, kad universalesnė yra pirmojo žodžio rašymo didžiąja taisyklė, o kiekvieno žodžio rašymas didžiąja raide yra tam tikroms pavadinimų grupėms daroma išimtis, nors jos motyvas ir neaiškus.

Šiaip ar taip, vardijant pagal vieną ar kitą taisyklę rašytinų pavadinimų grupes, ALP grupė kodifikacijos darbuose neminima, todėl ir neaišku, kurią taisyklę taikyti. Ankstesniame straipsnyje, grindžiamame astrologijos svetainių medžiaga, autorės tai įvardyta kaip kodifikacijos neaiškumas, tiksliau – ALP rašymo kodifikacijos stygius, ir tai vertinta kaip galimas keliažodžių pavadinimų rašymo svyravimų veiksnys (Vaskelaitė 2021). Tuos svyravimus ypač išryškino dvi pavadinimų grupės, būtent vienažodžius *Rahu* ir *Ketu* atitinkantys sudėtiniai horoskopo taškų pavadinimai, kurie parašomi tiek *Kylantis Karminis Mėnulio mazgas*, *Besileidžiantis Karminis Mėnulio mazgas*, tiek ir *Kylantis karminis Mėnulio mazgas*, *Besileidžiantis karminis Mėnulio mazgas*, taip pat ir *kylantis karminis Mėnulio mazgas*, *besileidžiantis karminis Mėnulio mazgas* (Vaskelaitė 2021: 14–18), ir metų pavadinimai pagal kinų kalendorių, kurie parašomi tiek *Baltojo metalinio buliaus metai*, tiek ir *Metalinio Baltojo Buliaus metai* (Vaskelaitė 2021: 27).

Leidiniuose keliažodžių metų pavadinimų pagal kinų kalendorių nepasitaiko (pasitaiko tik minėtųjų dvižodžių: *Kiškio metai* ir kt.), o *Rahu* ir *Ketu* atitinkančių keliažodžių pavadinimų pavartojama. Tiesa, jų rašymas labiau ryškintų svyravimą dėl pavadinimo pirmojo žodžio, plg.: *Iki karminės brandos žmogui patariama gyventi pagal jo asmeninį Ketu (**besileidžiantį karminį Mėnulio mazgą**) horoskope* <...> AV 223 ir *Dieną, kai Mėnulis eina per **Nusileidžiantįjį mazgą**, daugelis laiko nelaiminga* MP 159, *Pasviręs į **Tekančiojo mazgo** pusę, žmogus gali paneigti savo sukauptą patirtį, savo šaknis* MP 158, *Todėl judėjimas į viršų – pagal **Tekantįjį** ir žemyn – pagal **Nusileidžiantįjį** įgavo karminę traktuotę* MP 157. Tačiau šie terminai vartojami ne visuose leidiniuose, o ir vartojamieji, kaip matyti iš pavyzdžių, trumpinami, taigi gali būti, kad svetainių išryškinto nevienodo kitų pavadinimo žodžių rašymo atvejų nesusidaro dėl šių aplinkybių.

---

[13] Straipsnyje apžvelgta *Rekomendacija dėl kai kurių religinių vardų, terminų, pavadinimų rašymo didžiąja raide* (VLKK 2004) rodytų, kad pagal pastarąją taisyklę rašytina ir dauguma religinių pavadinimų, pvz.: *Naujasis Testamentas*, *Geroji Naujiena*, *Vetus Latina*, *Eucharistijos Sakramentas*, *Pirmoji Komunija* (Vaskelaitė 2021: 5–10).

Tačiau leidiniuose sinonimiškai vartojama ir daugiau *Rahu* ir *Ketu* atitikmenų, o juos rašant nevienodumų išryškėja. Vartojamoji pora *šiaurinis Mėnulio mazgas* ir *pietinis Mėnulio mazgas*, tiesa, irgi terodo svyravimą dėl pirmojo žodžio, plg.: *Šiuos susikirtimo taškus vadiname* ***Pietiniu besileidžiančiu Mėnulio mazgu*** *(arba karmine planeta Ketu) ir* ***Šiauriniu kylančiu Mėnulio mazgu*** *(arba karmine planeta Rahu)* AV 168 ir *Mėnulio mazgai juda prieš laikrodžio rodyklę:* ***šiaurinis Mėnulio mazgas*** *(taškas arčiausiai Šiaurės ašigalio) kitaip dar vadinamas kylančiuoju, arba Rahu, o* ***pietinis*** *(taškas arčiausiai Pietų ašigalio) – besileidžiančiuoju, arba Ketu* AS. Tačiau dar vienos *Rahu* ir *Ketu* atitikmenų poros nevienodai rašomas antrasis žodis, plg.: *Yra kylantieji Mėnulio mazgai, vadinami* ***Drakono galva****, ir besileidžiantieji –* ***Drakono uodega*** DAŽ 51, *12-ame name gal rasime ir mafiją;* ***Drakono uodega*** *čia, o Plutonas Vėžyje susikryžiavęs su Marsu Svarstyklėse* A 109 ir ***Drakono Galvos*** *dominavimas rodo evoliuciją, sunkų dvasinio vystymosi kelią, o* ***Drakono Uodega****, atvirkščiai, ritimąsi žemyn, sielos involiuciją* MP 157–158.

Šis svyravimas lyg ir galėtų būti susijęs su neaiškumu dėl kodifikacijos numatomos išimties gimininiam žodžiui. Mat tikrinių pavadinimų rašymo taisyklė, numatanti kiekvieno žodžio rašymą didžiąja raide, numato ir tai, kad į pavadinimo sudėtį įeinantis gimininis žodis rašytinas mažąja, pavyzdžiui, *Mėlynoji Ramybės* ***jūra***. Taigi, rašytina *Didieji Grįžulo* ***Ratai***, *Paukščių* ***Takas***, bet *Šiaurės* ***žvaigždė***, *Andromedos* ***ūkas***, *Kuršių* ***nerija***, nes *jūra*, *žvaigždė*, *nerija* yra gimininiai žodžiai, o *Ratai*, *Takas* nėra, nors tiek vieni, tiek kiti yra bendriniai žodžiai (žr. Vaskelaitė 2021: 7). Rašymas vienur *Drakono Galva*, kitur *Drakono galva* galėtų rodyti sunkumą gimininį žodį skirti nuo bendrinio. Bet kiti vartojami dvižodžiai pavadinimai tokių sunkumų lyg ir nerodo. Štai ir dažnai vartojamo pavadinimo *Mėnulio mazgas* antrasis žodis didžiąja nerašomas. Iš 1 skyriaus buvo matyti, kad nesvyruojama ir rašant dvižodžius Zodiako ženklų pavadinimus (*Mergelės ženklas* ir kt.), taip pat laikotarpių pavadinimus pagal rytietiškas tradicijas (*Kiškio metai*, *Leopardo diena* ir kt.). Astrologinių laikotarpių pavadinimų leidiniuose pavartojama ir daugiau, o jų gimininis žodis taip pat rašomas mažąja, pvz.: *Prieš Žuvų* ***erą*** *buvusią Avino* ***erą*** *ženklino Mozės religija, prieš ją Jaučio* ***erą*** *– Egipto, Babilono religijos* Z 107; *Astrologiniame kalendoriuje ypač didelis dėmesys skiriamas Mėnulio* ***dienoms****, kurių aiškinimas šiuo metu labai paplito per knygas ir įvairias publikacijas* MP 45; *Jo pagrindą sudaro Saulės* ***metai*** MP 19.

Tiesa, nėra aišku, ar šie pavadinimai rašomi pagal išimtį gimininiam žodžiui numatančią taisyklę, ar pagal pirmojo žodžio rašymo didžiąja taisyklę, nes dvižodžių pavadinimų rašymas pagal abi taisykles sutampa, ir tai ankstesniame straipsnyje įžvelgta kaip palyginti nuoseklaus jų rašymo veiksnys (Vaskelaitė 2021: 27). Kuri iš dviejų taisyklių taikoma, neleistų nustatyti ne tik laikotarpių, bet ir horoskopo taškų ar figūrų dvižodžių pavadinimų rašymas, pvz., *J. Assange'o horoskope matome ir* ***Didįjį trikampį*** *iš raudonų linijų, kurios sujungia Venerą, Marsą ir Prozerpiną* AV 202, *Ypač jautri* ***Tau kvadrato*** *planeta, kuri yra stačiojo kampo viršūnėje* AV 388, *Tai vadinamasis* ***Fiksuotas kryžius*** AV 73, *Astrologijoje yra skaičiuojamas* ***Gyvenimo taškas*** G 49, *Paieškokite žmonių, kurie turi savo horoskope* ***Meilės formulę*** AV 375, *Paieškokite porų, kurios turi* ***Laimės*** *arba* ***Nelaimės antspaudus*** AV 375, juolab vienažodžių horoskopo taškų pavadinimų rašymas (*Ascendentas*, *Aspektas*, *Nadiras* ir kt.), nes vienažodžių pavadinimų rašymas pagal abi taisykles irgi sutampa. Kad svyruojama tarp dviejų taisyklių, išryškino tik svetainėse vartojami ilgesni pavadinimai, tokie kaip *Kylantis Karminis Mėnulio mazgas* ir *Kylantis karminis Mėnulio mazgas*. Jei jau kyla tas neaiškumas, tai ir rašymas *Drakono Galva*, bet *Didysis trikampis* ar *Laimės antspaudas* gali būti dėl jo.

Kadangi Rahu ir Ketu įvardijami ne tik kaip horoskopo taškai, bet ir kaip fiktyvios (neegzistuojančios) planetos ir astrologijos tekstuose aiškinami taip pat ir astronominiu požiūriu, ankstesniame darbe kelta mintis, kad *Rahu* ir *Ketu* keliažodžių atitikmenų rašymą kiekvieną žodį pradedant didžiąja gali skatinti astronominių pavadinimų rašymo analogija. Astronominis aiškinimas pateikiamas ir leidiniuose, pvz.: *Mėnulio mazgai nėra dangaus kūnai; tai taškai, kuriuose susikerta Mėnulio, besisukančio apie Žemę, ir Žemės, besisukančios apie Saulę, orbitos* AS; *Tenai, kur Mėnulio orbita kerta Žemės orbitą tai palįsdama po Žemės orbitos plokštuma, tai išlįsdama iš po jos, yra vadinamieji Mėnulio mazgai. Palenda – Nusileidžiantysis, išlenda – Tekantysis* MP 159. Taigi astronominių pavadinimų rašymo analogija gali veikti ir tokių *Rahu* ir *Ketu* atitikmenų kaip *Drakono galva*, *Drakono uodega* rašymą. Tačiau leidiniai atskleistų ir dar vieną veiksnį – mitologinių pavadinimų taisyklės taikymą.

Dviejuose leidiniuose šie pavadinimai tiesiogiai susiejami su mitologija. Viename nurodoma, kad Drakonas – Vakarų astrologijos iš Rytų astrologinių mokyklų perimtas mitologinis simbolis (MM 157–158), o kitame paaiškinama, kad tai demono kūno dalys pagal indų mitologiją: Ketu – demono kūnas,

Rahu – jo galva (AV 168)[14]. Taigi, rašant šiuos du pavadinimus gali būti mėginama taikyti ne astronominių, o mitologinių vardų rašymo taisyklę, kuri išimties gimininiam žodžiui nenumato, plg.: *Dievas Tėvas*, *Dzeusas Griausmavaldis*, *Kalėdų Senelis* (LKRS 1992: 60–62)[15]. Juolab kad ir dar vienos horoskopo taškų poros, kuri taip pat aiškinama mitologiškai, dvižodžiai pavadinimai rašomi taip pat, pvz.: *Astrologijoje šiuos du pliusus simbolizuoja dvi planetos – **Baltasis Mėnulis** (Selenė) ir **Juodasis Mėnulis** (Lilit)* MP 140; *Žmogus tarnauja blogiui, o **Juodojo Mėnulio** grįžimo momentais jis gauna atpildą* MP 144; *Graikų Mėnulio deivė buvo Selena. Jos vardu dabar astrologijoje vadinamas **Baltasis Mėnulis*** AV 48[16]. Tiesa, jų antrasis žodis yra astrologijos tekstuose didžiąja raide rašomas pavadinimas. Bet taip rašomi ir dvižodžiai totemų bei antitotemų pavadinimai (*Auksaragis Elnias*, *Kalnų Avinas*, *Baltoji Meška*, *Rudasis Lokys*, *Karpuota Rupūžė*, *Džiunglių Katė*, *Katinas Žmogėdra*, *Juodoji Našlė* ir kt. G 148–150) ar kitame leidinyje pavartojamas pavadinimas *Gorgonė Medūza* (pvz., *Simbolis – deivė Gorgonė, pagimdžiusi **Gorgonę Medūzą*** MP 39). Taigi, ir rašant *Drakono Galva*, *Drakono Uodega* gali būti taikoma mitologinių būtybių vardų rašymo taisyklė.

Tačiau kitų iš dviejų ar kelių žodžių sudarytų mitologinių būtybių pavadinimų rašymas svyruoja. Vienų visi žodžiai rašomi didžiąja raide, pvz., *Labiausiai garbinama senovinėje žmonų kultūroje, žinoma, buvo **Didžioji Deivė Motina*** MP 42, *Yra daugybė priežasčių, patvirtinančių ryšį tarp **Didžiosios Deivės** ir Mėnulio* MP 42, bet net tame pačiame leidinyje parašoma ir *Laukinė liūtė yra **Didžiosios Motinos** simbolis* TT 166, ir *Žuvų prigimtis siejama su **Didžiosios motinos** archetipu <...>* TT 283, dar plg.: *Mitologijoje šį vaidmenį atlieka **Dangaus tėvas**, skirtingose šalyse įvairiai vadinamas* TT 232; *Ezoterinėje tradicijoje šis stipruolis yra didis kovotojas su **Juoduoju drakonu** <...>* T 114. Juolab nevienodai parašomi objektų pavadinimai, plg.: *Dvyniai, trečias Zodiako ženklas, simbolizuoja ir kosminio proceso fazę – **Permainų Ratą**, t. y. akimirką, kai grynoji kūrybinė jėga skyla į dvi dalis taip, kad viena ima vyrauti, o kita sutrūkinėja į daugybę įvairiausių reiškinių*

---

[14] Pieno vandenyno plakimo mite šis demonas pagrobęs nemirtingumo gėrimą, spėjęs jo gurkštelėti, bet tai išvydęs Višnus sviedęs savo ginklą ir nukirtęs jam galvą. Kadangi nemirtingumo gėrimas demono galvą jau buvo palietęs, ji likusi nemirtinga (AV 168).

[15] Ji nekeičiama nė atnaujintose rašybos taisyklėse: dievybių, mitologinių būtybių ir religinių asmenų vardai (*Afroditė*, *Hadas*, *Uranija*, *Dievas Tėvas*), taip pat ir antriniai ar metaforiniai, tokie kaip *Dievo Avinėlis*, *Gerasis Ganytojas*, *Švenčiausioji Dievo Motina Marija*, *Dzeusas Griausmavaldis*, rašytini didžiąja (Vladarskienė, Zemlevičiūtė 2022: 78–79).

[16] Selena įvardijama kaip antikinės mitologijos personažas (MP 6, 37), o Lilit – kaip moteriškosios lyties demonas, kartu – pirmoji Adomo žmona (MP 142).

TT 124, *Tik nuo paties žmogaus, jo švaros priklauso, kokį vaisių jis nuskins nuo* ***Pažinimo Medžio*** AV 232 ir *Pradžios knyga praneša, kad* ***Edeno sodas****, Rojus, buvo apsodintas visokiais medžiais, bet paminimi tik du:* ***Gyvybės medis*** *ir* ***Gėrio ir blogio pažinimo medis*** Z 65, ***Pirminis vandenynas****, arba* ***Pasaulinis okeanas****, yra žmonijos lopšys* TT 278.

Mitologinių būtybių vardų rašymo norma yra kodifikuota, numatant kiekvieno žodžio rašymą didžiąja raide, taigi toks rašymas kaip *Dangaus tėvas* ar *Didžioji motina* rodytų kylančius jos taikymo sunkumus. Tačiau kodifikuota tik vardų rašymo norma, o mitologiniai objektai, kaip ir astrologiniai objektai, kodifikuojant tikrinių pavadinimų rašymo normas neminimi, taigi jų pavadinimų rašymo svyravimus gali kelti kodifikacijos trūkumas. *Rekomendacija dėl kai kurių religinių vardų, terminų, pavadinimų rašymo didžiąja raide* (VLKK 2004) apima tik religinių pavadinimų rašymą, be to, kaip jau aptarta ankstesniame darbe (žr. Vaskelaitė 2021: 89), ji taip pat kelia neaiškumų. Leidiniai astrologijos tema išryškina glaudžią astrologinių ir mitologinių pavadinimų sąsają, taigi prie ALP rašymo svyravimų gali prisidėti ir šis kodifikacijos neaiškumas.

APIBENDRINIMAS

Spausdintų leidinių medžiaga grindžiama ALP rašymo analizė iš esmės patvirtina polinkius, išryškėjusius iš astrologijos svetainių tekstų tyrimo. Tai rodo, kad šie polinkiai lemiami ne internetinei kalbos vartojimo terpei galinčių būti būdingų ypatumų, tokių kaip rašybos, korektūros klaidos, kalbos neredagavimas, nepakankamas redagavimas ar pan. Tuos polinkius patvirtindama, leidinių medžiaga patvirtina ir internetinės vartosenos pagrindu darytas išvadas dėl polinkių veiksnių, o kartu leidžia veiksnių analizę pagilinti.

Ir iš šio duomenų šaltinio aiškėja, kad dalies ALP rašymas svyravimų nesudaro. Tai astrologijos tekstuose plačiai vartojami Zodiako ženklų ir planetų pavadinimai: *Dvyniai*, *Vėžys*, *Liūtas* ir kt.; *Merkurijus*, *Venera*, *Jupiteris* ir kt. Nors jų sintaksinių variantų pasitaiko, didžiosios raidės vartojimo požiūriu jie laikytini nusistovėjusiais. Kadangi šie pavadinimai turi tiek astronominių, tiek astrologinių atitikmenų, nusistovėjimo veiksniu galima laikyti astronominių ir mitologinių vardų rašymo tradiciją ar kodifikaciją. Tačiau leidiniai, išryškindami ir rytietiškoms astrologijos tradicijoms būdingus pavadinimus (*Kiškis*, *Gyvatė*, *Kiaulė* ir kt.), išryškina dar vieną rašymo nuoseklumą lemiantį veiksnį – raidės pavidalo atliekamą skiriamąją funkciją.

Kai ryškaus reikšmių skirtumo nėra, leidiniuose, kaip ir svetainėse, linkstama rinktis universalų rašymo būdą. Tik vartojant lygiadienių, saulėgrįžų ir Mėnulio fazių pavadinimus nusveria astronomijoje ir bendrojoje vartosenoje įprastas rašymas mažąja (*pavasario lygiadienis*, *vasaros saulėgrįža*; *jaunatis*, *pilnatis*), o kitas atvejais kaip universalų rašymo būdą linkstama rinktis astrologijos tekstams įprastą rašymą didžiąja raide. Taip rašoma *Saulė*, *Žemė*, *Mėnulis* – tiek tada, kai šie žodžiai vartojami kaip astrologiniai pavadinimai, tiek ir tada, kai jie vartojami bendrinei vartosenai įprastoms reikšmėmis. Dėl glaudžios reikšmių sąsajos tik didžiąja rašoma ir *Zodiakas*, *Zodiako ženklas*. Kaip universalų būdą rašymą didžiąja raide linkstama rinktis ir rašant stichijų pavadinimus (*Ugnis*, *Oras*; *Ugnies ženklas*, *Oro ženklas*). Tai paaiškina, kodėl norminamuosiuose darbuose palaikomą tikrinių žodžių virtimo bendriniais polinkį astrologijos tekstuose taikyti kebliau nei bendrojoje vartosenoje. Be to, tokiam polinkiui prieštarą sudaro stilistinio didžiosios raidės vartojimo galimybė. Mėginimas polinkį taikyti astrologijos tekstuose sukelia rašymo svyravimų.

Svyravimus tarp didžiosios ir mažosios raidės rašymo lemia ir kodifikacijos stygius ar neaiškumai. Tai prisideda prie stichijų pavadinimų nevienodo rašymo. Su kodifikacijos neaiškumais sietinas ir svyravimas rašant horoskopo elementų pavadinimus. Vieni jų yra individualūs vardai (*Rahu – Drakono galva*, *Ketu – Drakono uodega*, *Lilit – Juodasis Mėnulis*, *Selena – Baltasis Mėnulis*), kiti – bendriniai pavadinimai (*kylantis karminis Mėnulio mazgas*, *ascendentas*, *aspektai*, *ekliptika*, *zenitas* ir kt.), bet tiek vieni, tiek kiti parašomi didžiąja raide. Leidinių medžiaga neatmestų prielaidos, kad tam gali turėti įtakos lotyniškų pavadinimų rašymo rišlaus ar nerišlaus pobūdžio tekste rašymo tradicijos, bet ją papildytų prielaida apie galimą šių pavadinimų rašymo kitose kalbose įtaką. Tiek vienai, tiek kitai prielaidai patvirtinti arba atmesti reikėtų papildomo tyrimo.

Tikrinių pavadinimų rašymo kodifikacija neapima ALP rašymo, bet numato astronominių objektų pavadinimų rašymo normą. Astrologija su astronomija susijusi, taigi astrologijos tekstuose gali būti taikoma astronominių pavadinimų rašymo analogija. Kita vertus, astrologijos ir astronomijos šaknys senos ir bendros, taigi rašymo bendrumų abiejose šiose srityse gali būti susiklostę savaime. Tačiau iš leidinių tyrimo aiškėja ir glaudi astrologijos sąsaja su mitologija, o ir panašūs pavadinimų rašymo svyravimai. Tai ryškina dar vieną ALP rašymo polinkiams įtakos galintį turėti veiksnį – kodifikacijos neaiškumus, susijusius su mitologinių pavadinimų rašymu.

ŠALTINIAI

AKK – Bauer Erich 2005: *Astrologinės karmos knyga. Žvaigždės atskleidžia likimo paslaptis,* iš vokiečių k. vertė R. Rukšėnas, redagavo A. Gečiauskienė, Vilnius: Mūsų knyga.

AS – Spiller Jan 2009: *Astrologija sielai. Mėnulio mazgai ir asmenybės evoliucija*, iš anglų k. vertė A. Tobulevičienė, redaktorės A. Puidokienė, D. Svetikienė, Vilnius: Alma littera.

AV – Stonkutė Loreta 2020: *Astrologijos vadovėlis*, redagavo S. Zujūtė, N. Butkienė, Kaunas: Mijalba.

DAŽ – Bogun Werner 1999: *Didysis astrologijos žinynas*, iš vokiečių k. vertė M. Rindokienė, redagavo M. Penkauskienė, Vilnius: Lektūra.

DHK – Sauer Erika 1998: *Didžioji horokopų knyga*, iš vok. kalbos vertė J. Lukienė, redagavo S. Petkienė, Vilnius: Lektūra.

G – Stonkutė Loreta 2016: *Genoskopas: giminės paslaptys astrologijoje*, redagavo R. Buinickienė, Kaunas: Mijalba.

MP – Azanovas Sergejus 2005: *Mėnulio paslaptys*, kalbos redaktorė O. Lipinskenė, leidėjas UAB „Medicina visiems".

RVA – Richard Craze 2001: *Rytų ir Vakarų astrologija: vartyk ir derink*, iš anglų kalbos vertė L. Tamūnas, redaktorė I. Čiužauskatė, Vilnius: Alma littera.

TT – Zalatorienė Angelina 2019: *Apie tave ir tavo žvaigždę*, redaktorė J. Girčienė, Vilnius: Alma littera.

Z – Aïvanhov Omraam Mikhaël 2013: *Zodiakas – žmogaus ir visatos raktas*, iš pranzūzų kalbos vertė Z. Ardickas, redagavo A. Rondomanskis, Kaunas: Mijalba.

LITERATŪRA

Jakaitienė Evalda 2010: *Leksikologija*, 2-as pakart. leid., Vilnius: Vilniaus universitetas.

K – *Lietuvių kalbos rašybos taisyklių komentaras* (2022-01-17). Prieiga internete: http://www.vlkk.lt/naujienos/pakomisiu-naujienos/lietuviu-kalbos-rasybos-taisykliu-komentaras.

Kalonaitis Romas 1976: *Saulė eina žvėrių ratu. Zodiako mitų pėdsakais*, Vilnius: Vaga.

KB – *Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Konsultacijų bankas*. Prieiga internete: http://www.vlkk.lt/konsultacijos/2523-didieji-grizulo-ratai-didziosios-raides (žiūrėta 2022-03-21).

LKG 1965: *Lietuvių kalbos gramatika* 1, Vilnius: Mokslas.

LKRS 1992: *Lietuvių kalbos rašyba ir skyryba*, 2-asis patais. fotogr. leid., Vilnius: Mokslas.

Miliūnaitė Rita 2008: Pirmasis žvilgsnis į tinklaraščių kalbą. – *Kalbos kultūra* 81, 20–49.
Miliūnaitė Rita 2010: Laikraštinė ir interneto žiniasklaida: turinio bendrumas, kalbos takoskyra. – *Gimtoji kalba* 7, 3–17.
Miliūnaitė Rita 2018: *Kalbos normos ir jų savireguliacija interneto bendruomenėje*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
Pupkis Aldonas 1980: *Kalbos kultūros pagrindai*, Vilnius: Mokslas.
Tamulionienė Aurelija 2015: Būdingiausios rašybos klaidos mokinių rašiniuose ir tinklaraščiuose. – *Bendrinė kalba* 87, 1–15. Prieiga internete: http://www.bendrinekalba.lt/Straipsniai/88/Tamulioniene_BK_88_straipsnis.pdf.
Vaskelaitė Ramunė 2020: Vienažodė astrologijos terminija kilmės požiūriu. – *Terminologija* 27, 128–163. Prieiga internete: http://journals.lki.lt/terminologija/article/view/2029/2120.
Vaskelaitė Ramunė 2021: Astrologinių pavadinimų rašymas astrologijos svetainėse. – *Bendrinė kalba* 94, 1–36. Prieiga internete: https://journals.lki.lt/bendrinekalba/article/view/2034/2266.
Vladarskienė Rasuolė, Zemlevičiūtė Palmira 2022: *Lietuvių kalbos rašyba: taisyklės, komentarai, patarimai*. Prieiga internete: http://www.vlkk.lt/aktualiausios-temos/rasyba/apie-rasyba (žiūrėta 2022-03-21).
VLEe – *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, 2001–2020. Prieiga internete: http://www.vle.lt.
VLKK 2004: *Rekomendacija dėl kai kurių religinių vardų, terminų, pavadinimų rašymo didžiąja raide*. Prieiga internete: http://www.vlkk.lt/vlkk-nutarimai/projektai/kai-kuriu-religiniu-vardu-terminu-pavadinimu-rasymas-didziaja-raide.
VŽ 2004: Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimas *Dėl įmonių, įstaigų ir organizacijų simbolinių pavadinimų darymo taisyklių patvirtinimo* (2004 vasario 2 d., Nr. N-2 (91)). – *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 27-867.

Gauta 2022 04 05
Priimta 2022 06 02

RAMUNĖ VASKELAITĖ

WRITING OF ASTROLOGICAL NAMES IN PRINTED PUBLICATIONS

Summary

The paper deals with the research of writing astrological names (ANs), which was started by the author in the previous issue of the *Bendrinė kalba*. After analyzing the writing of ANs on astrology websites, this paper analyzes their writing in printed publications which are the usual environment for the functioning of a

standard language. Based on 10 books on astrology, the aim is to assess the extent to which ANs writing tendencies are common to websites and printed publications, and to determine whether they are influenced by the online environment. The paper reveals the similarity of writing tendencies and confirms the results of previous work showing that only a part of the ANs writing is invariant. The writing of others, like on astrology sites, is variant, and this variability is determined by several factors. By confirming the factors which began to emerge in the previous work, this work leads to a deeper and more substantiated analysis of the factors, and complements it with new insights.

KEYWORDS: writing, astrological names, capital letter.

RAMUNĖ VASKELAITĖ
Lietuvių kalbos institutas
Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
ramune.vaskelaite@lki.lt

RAMUNĖ VASKELAITĖ

ASTROLOGINIŲ PAVADINIMŲ RAŠYMAS SPAUSDINTUOSE LEIDINIUOSE

Santrauka

Straipsnyje analizuojamas ankstesniame *Bendrinės kalbos* numeryje autorės pradėtas nagrinėti objektas – astrologinių pavadinimų (ALP) rašymas. Ankstesniame straipsnyje aptarus rašymą internete veikiančiose astrologijos svetainėse, šiame straipsnyje nagrinėjamas rašymas spausdintuose leidiniuose – įprastinėje bendrinės kalbos funkcionavimo terpėje. Taip siekiama įsitikinti ėmusių ryškėti ALP rašymo polinkių universalumu ir kartu nustatyti, ar jiems turi įtakos internetinė kalbos vartojimo terpė. Tyrimas atskleidžia rašymo polinkių panašumą ir patvirtina, kad nusistovėjęs tik dalies ALP rašymas. Kitų pavadinimų rašymas, kaip ir astrologijos svetainėse, yra svyruojantis, o svyravimai lemiami kelių veiksnių. Patvirtindamas ankstesniame straipsnyje ėmusius ryškėti svyravimų veiksnius, šis straipsnis leidžia veiksnių analizę pagilinti, labiau pagrįsti, o kartu ją papildo naujomis įžvalgomis.

ESMINIAI ŽODŽIAI: rašymas, astrologiniai pavadinimai, didžioji raidė.

RAMUNĖ VASKELAITĖ
Lietuvių kalbos institutas
Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
ramune.vaskelaite@lki.lt